Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТ(большевик)ЛАР ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ ҚОМИТЕТИ, ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАРҚОМИТЕТЛАРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 186 (6613)
17 СЕНТЯБРЬ 1946 йил СЕШАНБА
БАҲОСИ 20 ТИЙИН

БУГУНГИ СОНДА:

СССР Министрлар Советида (1-нчи бет).
Москвадаги Сталин номли автомобиль заводи ходимларига «Шавкатли меҳнат учун» медальлари топширилди (1-нчи бет).
СССР Олий Совети Президиумининг Фармони (1-нчи бет).
Сур'атни кучайтириб, кунига йиллик планнинг 2—3 процентни миқдорида пахта териб топширайлик! Д. Эргашев. — Графикка жиддий э'тибор берилсин. Ғанишер Юнусов. — Улуғ байрамга мажбуриятимизни бажарамиз (1-нчи бет).
Ўзбекистон 1950 йилда (2-нчи бет).
Париж Сулҳ Конференциясида (3-нчи ва 4-нчи бетлар).
Раҳмат Файзий, Р. Абдулҳай. — Ёмон йўллар ва иш ёқмас раҳбарлар ҳақида (4-нчи бет).
Аргентинадаги совет элчиси ишонч ёрлиқларини топширди (4-нчи бет).
Сенатор Пеппернинг айтганлари (4-нчи бет).
Исфоҳонда ҳукуматга қарши фитна фош қилинди (4-нчи бет).
Булғория халқ республикаси деб э'лон қилинди (4-нчи бет).

Бешйиллик план тўғрисидаги Қонун тинмай пропаганда қилинсин!

ЎзССР Олий Советининг бўлиб ўтган VIII сессияси 1946—1950 йиллар мобайнида Ўзбекистон ССРнинг халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик плани тўғрисидаги Қонунни тасдиқлади. Ўзбекистон ССРнинг бешйиллик плани тўғрисидаги Қонун ССР Иттифоқи халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик плани тўғрисидаги Қонун асосида ишлаб чиқилди.

Республикамиз меҳнаткашлари Ўзбекистон халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик плани тўғрисидаги Қонунни ўзларининг ҳаёт манфаатларига тўла жавоб берадиган улуғвор программа деб қабул этдилар. Ана шунинг учун ҳам Ўзбекистон халқ хўжалигининг барча соҳаларида бешйиллик планни тўла ва ошириб бажариш учун бошланган социалистик мусобақа кун сайин қизиб бораётир. Броқ, бундан меҳнаткашларни Қонун блан таништириш йўлидаги оммавий-сиёсий ишларни қизитиб юбориш зарур эмас, деган хулоса чиқмайди, албатта. Аксинча, бу соҳадаги ишларни мумкин қадар кенг миқ'ёсда қизитиб юбориш, Қонунни тушинтириш вазифаларини ҳарбир партия ташкилотининг диққат марказига қўйиш керак. Ўзбекистон меҳнаткашларининг бутун куч-ғайратини бешйиллик планни тўла ва ошириб бажариш учун курашга сафарбар этиш— агитация-пропаганда соҳасидаги ишларимизнинг энг муҳим вазифаларидан биридир.

Партия, комсомол ва касаба ташкилотларининг ҳозирги энг муҳим вазифаси—галдаги хўжалик планларини тўла ва ошириб бажариш йўли блангина янги бешйиллик планни муваффақиятли амалга ошириш мумкин эканлигини меҳнаткашлар оммасининг онгига сингдиришдан иборатдир. 1946 йил планининг, ойлик ва квартал планларининг ҳарбир областьи халқ хўжалигимизнинг ҳарбир соҳаси, ҳарбир завод, фабрика, шахта, кон, янги қурилиш, темир йўл транспорти томонидан тўла ва ошириб бажарилиши учун зўр бериб кураш олиб бориш—янги бешйиллик планни бажариш учун, республикамиз халқ хўжалигини янада ривожлантириш ва меҳнаткашларнинг моддий аҳволини янада яхшилаш учун кураш демакдир! 1946 йилда ва'да қилинган 1 миллион 160 минг тонна пахтани ўз вақтида йиғиб-териб давлатга топшириш, қишлоқ хўжалик ишлари ва чорвачиликнинг маҳсулдорлигини ошириш юзасидан берилган йиллик планнинг ҳарбир колхоз, совхоз, район ва область томонидан ҳамда шу блан бутун республикамиз томонидан бажарилишига эришиш—янги бешйиллик планни амалга оширишдан иборат умумхалқ ишига муносиб ҳисса қўшиш демакдир.

Ҳарбир совет ватанпарвари ўз вазифасини бугун кечагидан кўра, эртага эса бугунгидан кўра яхшироқ бажарсин! Кимки бутун бешйиллик план тўла ва ошириб бажарилсин деса, у доимо а'ло даражада ишласин. Республикамизнинг барча колхозчилари, ишчилари ва зиёлиларидан янги сталинча бешйиллик планни муваффақиятли бажариш вазифаси ана шуни талаб этади.

Бунинг учун аввало социалистик мусобақа байроғи янада баландроқ кўтарилсин. Социалистик мусобақа тинч тараққиёт йилларида қандай натижалар берганлиги, айниқса у Улуғ Ватан уруши йилларида душманни тор-мор келтириш учун шавкатли Қизил Армиямизни қурол-аслаҳа, ўқ-дори ва озиқ-овқат блан та'минлашда қандай катта кучга эга бўлганлиги ҳаммага аён. Социалистик мусобақа келажак истиқболимизнинг программаси бўлмиш янги бешйиллик планни бажариш учун қизғин кураш олиб борилаётган ҳозирги шароитда ҳам ана шундай ҳал қилучи роль ўйнамоғи керак.

Партия, комсомол ва касаба ташкилотлари учун социалистик мусобақага чинакамига большевикча раҳбарлик қилиш, бутун ишчилар, колхозчилар ва зиёлилар оммасини хўжалик планларимизни тўла ва ошириб бажариш ва шу блан янги бешйиллик планни амалга оширишга сафарбар этишдан ҳам шарафлироқ ва муҳимроқ вазифа йўқ.

Республикамизнинг халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик плани блан пухта танишмаган ва ўз вазифаларини аниқ билиб олмаган бирорта ҳам меҳнаткаш қолмасин. Партия ташкилотларимиз шу мақсад блан тўртинчи бешйиллик план тўғрисида лекциялар, докладлар ва суҳбатлар ташкил этсинлар. Бешйиллик план тўғрисидаги Қонунни тушинтириш соҳасидаги пропаганда ишлари саноат, қишлоқ хўжалиги, транспорт ва алоқа соҳасида ишлабчиқариш ва капитал қурилишнинг ўсиш плани, халқнинг моддий аҳволини яхшилаш ва маданий савиясини кўтариш плани, Ўзбекистон ССР областьларида халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш сингари республикамиз бешйиллик планининг асосий вазифаларига доир темаларни ўз ичига олмоғи керак. ЎзК(б)П Тошкент область комитетининг лекторлар группаси бу соҳада жиддий ишлар қилмоқда. Район активлари учун юзларча лекция ва докладлар ўтказилди, қишлоқ районларида лекциялар ўқитиш ишига шаҳардаги илмий ходимлар жалб қилинди. Бешйиллик план тўғрисидаги Қонун область партия ва совет активларининг семинарларида ва ЎзК(б)П район комитетлари секретарьларининг семинарларида атрофлича ўрганилмоқда. Броқ, бу Тошкент областининг ҳамма районларида ва республикамизнинг бошқа жойларида ҳам Қонунни пропаганда қилиш чинакамига қизитиб юборилди, деган гап эмас. Район партия ва совет ташкилотларининг ба'зи раҳбар ходимлари Қонунни пропаганда қилиш у ёқда турсин, ҳатто уни ўзлари ҳам яхши ўрганмаётирлар. ЎзК(б)П Мирзачўл район комитетининг штатсиз лектори ўртоқ Косотаев суҳбат вақтида бешйиллик план тўғрисида берилган биронта ҳам саволга жавоб қайтаролмаган. Пискент район ижроия комитетининг раиси ўртоқ Азизов бешйиллик план тўғрисида доклад қилишга кўнмаган. Бунинг сабаби суриштирилса Азизов бешйиллик план тўғрисидаги Қонунни ҳозиргача ўқимаган экан. Афсуски, шуларга ўхшаган бепарво ва турмушдан кейинда қолучи раҳбарлар бизда кўпгина топилади. Бундай кўнгилсиз ҳолларга тоқат қилиш мумкин эмас.

Янги бешйилликни пропаганда қилишда матбуотнинг роли айниқса катта. Область ва район газеталари бешйиллик планнинг асосий бобларини пропаганда қилучи мақолаларни доимо бериб боришлари, янги бешйилликни тўла ва ошириб бажариш учун бошланган социалистик мусобақанинг қандай бораётганлигини кенг миқ'ёсда ёритишлари керак.

Агитация ва пропаганда соҳасидаги ишларни янада кучайтириш блан республикамизнинг меҳнаткашлар оммасини янги бешйиллик планни муваффақиятли бажаришга яхшироқ сафарбар этайлик. Ана шундагина улуғ йўлбошчимиз ўртоқ Сталин айтганидек: «Совет кишилари коммунистлар партиясининг раҳбарлиги остида янги бешйиллик планни батамом бажаришгина эмас, ҳатто уни ошириб бажариш учун ҳам керак бўлган куч ва қувватларини асло аямайдилар деб ишонсак бўлади».

СССР Министрлар Советида

СССР Министрлар Совети 1947 йилда карточка системасини бекор қилиш ва ягона нархлар жорий қилишга замин ҳозирлаш мақсадида, коммерсия нархларини янада камайтириш ва паёк нархларини бирмунча ошириш йўли блан юқори коммерсия нархлари ва паст паёк нархларини бир-бирига яқинлаштириш чораларини ҳозирданоқ амалга оширишни зарур деб топди, токи карточка системаси тугатилган пайтда коммерсия баҳолари бекор қилинсин ва янги паёк нархлари давлатнинг ягона баҳолари деб э'лон қилинсин.

СССР Министрлар Совети паёк нархларининг оширилиши муносабати блан кам ва ўртача иш ҳақи олучи ишчи ва хизматчилар учун қийинчилик туғилишини назарда тутиб, қуйидаги қарорни чиқарди: ишчи ва хизматчиларнинг бундан кўрадиган зарарини қоплаш мақсадида маоши ойига 900 сўмдан кўп бўлмаган ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақи оширилсин, чунончи, ойига 300 сўмгача маош олучиларнинг иш ҳақига ойига 110 сўм, 500 сўмгача маош олучиларнинг иш ҳақига 100 сўм, 700 сўмгача маош олучиларнинг иш ҳақига 90 сўм, 900 сўмгача маош олучиларнинг иш ҳақига 80 сўм қўшиб берилсин; ишламайдиган пенсионерлар ва нафақа олучи ҳамда давлат та'минотида бўлган ҳарбий хизматчиларнинг оилаларига ойига 60 сўм; олий ўқув юртларида стипендия олучи студентларга ойига 80 сўм, техникумларда стипендия олучи ўқучиларга ойига 60 сўмдан қўшиб берилсин.

Иш ҳақи масаласида юқорида айтилган ўзгаришлар ҳам, паёк ва коммерсия нархларидаги ўзгаришлар ҳам 1946 йил 16 сентябрьдан бошлаб жорий қилинади.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

АРМИЯ ГЕНЕРАЛИ ЎРТОҚ А. И. АНТОНОВНИ ЛЕНИН ОРДЕНИ БЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Армия генерали ўртоқ А. И. Антоновнинг туғилганига 50 йил тўлиши муносабати блан ва унинг давлат ҳамда СССР Қуролли Кучлари олдидаги катта хизматларини тақдир қилиб ўртоқ Алексей Иннокентьевич Антонов Ленин ордени блан мукофотлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. ШВЕРНИК.
СССР Олий Совети Президиумининг секретари А. ГОРКИН.

Москва, Кремль
1946 йил 14 сентябрь.

РИБИНСК ШАҲРИ ШЕРБАКОВ НОМИГА ҚЎЙИЛДИ

СССР Олий Советининг Президиуми Рибинск шаҳар совет, партия ва жамоат ташкилотларининг илтимосини қондирди ва 1946 йил 13 сентябрьда чиқарган фармонига биноан Ярославль областидаги Рибинск шаҳри Щербаков номига қўйилди.

ШЕРБАКОВ ШАҲРИ

Ярославль область, Рибинск шаҳрининг меҳнаткашлари СССР Олий Совети Президиумига мурожаат қилиб, Рибинск шаҳрини Щербаков номига қўйишни илтимос этдилар.

Большевиклар партиясининг отоқли арбобларидан бири Александр Сергеевич Щербаков шу шаҳарда туғилиб, шу ерда ўқиган, меҳнат қилган ва революцион фаолиятини бошлаган эди. У Рибинскда биринчи ишчи-ёшлар союзини ташкил этган, 1918 йилда ишчи-ёшларнинг қизил гвардия отрядида хизмат қилган, қўлига қурол олиб совет ҳокимиятининг душманларига қарши курашган эди. Александр Сергеевич Рибинскда большевиклар партияси сафига кирган эди.

МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМ КЛАССИКЛАРИНИНГ АСАРЛАРИ ГРУЗИН ТИЛИДА

ТБИЛИСИ, (ТАСС). Грузия давлат нашриёти ташкил қилинганидан буён 5 миллион китоб босиб чиқарилди. Маркс ва Энгельс асарларининг кўпчилиги грузин тилига таржима қилинди. Ленин ва Сталин асарлари ҳам грузин тилига таржима қилиниб, нашр этилди. Ленин ва Сталиннинг кўпгина асарлари бирнеча марта босилиб чиқди.

Нашриёт Ленин асарларидан 130 хилдан ортиқ китоб нашр этди. Ўртоқ Сталин китоблари 3 миллион нусхадан ортиқроқ босиб чиқарилди. Ўртоқ Сталиннинг «Совет Иттифоқининг улуғ Ватан уруши тўғрисида» деган китоби олти марта босилиб чиқди.

Бу йил марксизм-ленинизм классикларининг асарларидан яна кўп янги китоблар босиб чиқарилади.

ШАРҚ МАДАНИЯТИ МУЗЕЙИНИНГ ЭКСПЕДИЦИЯСИ ЎЗБЕКИСТОНДА

Шарқ маданияти давлат музейининг илмий экспедицияси Москвадан Хевага (Ўзбекистон ССР) жўнаб кетди.

Қадимги Хева шаҳри районы Ўзбекистон халқ сан'атининг йирик маркази ҳисобланади.

Экспедиция миллий нақшларнинг ҳамма турларини ўрганади. Халқ сан'атининг қимматли нусхалари сотиб олинади ва музейга қўйилади.

Экспедиция тўплаган ҳамма материаллар илмий жиҳатдан ишлаб чиқилгандан кейин, ҳозир босмага тайёрланаётган «Ўзбекистон сан'атининг тарихи» асарига киргизилади. (ТАСС).

«САМАРҚАНД РЕГИСТОНИ»

МОСКВА. СССР архитектура академиясининг нашриёти «Самарқанд Регистони» деган китоб босиб чиқарди. Бу китоб «СССР халқлари бинокорлик сан'ати» сарлавҳаси блан чиқарилаётган илмий-оммабоп китоблар сериясидандир.

Китобнинг автори В. Вейрман Регистоннинг ҳашаматли биноларини тасвирлайди. Бу баҳайбат биноларнинг зиналари ва пештоқлари, рангбаранг қуббалари ва гумбазлари, келишган минораларн бирнеча юз йиллар мобайнида ҳамманинг э'тиборини жалб этиб келади.

Регистон майдони атрофига жойлашган мадрасанинг ажойиб биноси —фақат Ўрта Осиё архитектурасинигина эмас, балки жаҳон бинокорлик сан'атининг ҳам дурдона бадиий ёдгорлигидир.

Бу бинолардан бири XV асрда, Темурнинг машҳур набираси Улуғбек даврида қурилган. Бу бинонинг деворлари турли рангдаги нақшлар блан ғоятда нафис этиб безатилган ва бу сан'атнинг энг нодир ҳунарларидан биридир.

Китобда кўпгина фотографиялар ҳам бор. (ТАСС).

Сур'атни қизитиб, кунига йиллик планнинг 2-3 процентни миқдорида пахта териб топширайлик!

Графикка жиддий э'тибор берилсин

(«Қизил Ўзбекистон»нинг Самарқанд область мухбиридан)

Саройқўрғон қишлоқ советидаги «Учинчи интернационал» колхози сентябрь ойининг биринчи ўн куни ичида 20 процент, «Ленинизм» колхози 18 процент пахта топширди. Калиқўрғон қишлоқ советидаги Сталин номли колхоз ўнкунлик графикни 150 процент адо этди. Шу қишлоқ советидаги Каганович, Охунбобоев ва «Коммунизм» колхозлари ҳам пахта топшириш юзасидан белгиланган кунлик ва бешкунлик топшириқни ошириб бажармоқдалар.

Броқ, Каттақўрғон районида йиғим-теримни бундай яхши ташкил этган колхозлар жуда оз. Районнинг кўпчилик асосий пахтакор колхозлари пахта териш ва топшириш юзасидан тузилган графикни бажармаётирлар. Район сентябрь ойида йиллик планнинг 42 процентни миқдорида пахта тайёрлаши керак. Бу графикни бажариш учун районда ҳамма имкониятлар бор. Колхоз далаларида пахталар чамандек очилган. Уни териш учун колхозларда одам кучи ва ташиш учун транспорт етарли. Аммо, район раҳбарлари (райком секретари Норматов, райижроком раиси Бойматов ўртоқлар) «ўтган йилгидан ишимиз яхши» деб хотиржам бўлиш блан мавжуд имкониятлардан фойдаланмаётирлар.

Районда пахта экадиган 27 колхозда 2.210 кишининг теримга чиқиши планлаштирилган. Аммо, шу кунларда 1.400 —1.500 киши пахта тераётир. Буларнинг ҳам учдан бир қисми кунлик нормасини бажармайди. 9 сентябрьда ҳарбир теримчи нормага мувофиқ 45 килограмм ўрнига 23 килограммдан, 10 сентябрьда 22,5 килограммдан пахта терди. Янгиқўрғонча қишлоқ советидаги «Ленинизм» колхозида 43 теримчидан фақат 4 киши, «Қизил меҳнат» колхозида 166 теримчидан 13 киши кунлик нормасини бажарди, халос. Бунинг асосий сабаби шундаки, бу колхозларда далада иссиқ овқат, кўчма боқча ва яслалар ташкил қилинмаган. бешмингчилар ҳаракатини оммалаштиришга э'тибор берилмаган.

Мана шунинг натижасида Каттақўрғон районида сентябрь ойи биринчи ўнкунлик пахта териш ва топшириш графиги бажарилмади. 12 кун ичида планга мувофиқ 14 процент ўрнига 8 процент пахта терилди ва 6,9 процент давлатга топширилди.

Районнинг айрим колхозларида пахта териш ва давлатга топшириш ҳаддан ташқари суст бораётир. Молотов номли колхоз (раиси ўртоқ Шодиев) йиғим-терим бошлангандан бери фақат 55 центнер пахта топширди, бу сентябрь планининг атиги 3 процентини ташкил этади. Колхоз раиси ўртоқ Шодиев ҳали пахта яхши очилгани йўқ деб, пахтанинг ёппасига очилишини кутиб ётибди. Шу кунларда колхозда 140 киши ўрнига пахта теримига 80 киши чиқади. Колхознинг Отамуродов, Муҳаммадиев бошлиқ бригадалари ҳалигача давлатга бир килограмм ҳам пахта топширганлари йўқ. Планни энди 3 процент бажарган Будённий, Тельман номли колхозларда ҳам «ҳали вақт эрта» деган баҳона блан пахта териш ва давлатга топшириш қизитиб юборилмаётир.

Районда пахта териш ва давлатга топшириш сур'ати кундан-кун ошиш ўрнига аксинча пасаймоқда. Масалан, 8 сентябрьда йиллик планга нисбатан 0,9, 9 сентябрьда эса 0,8 процент пахта тайёрланди.

Пахтани сортларга ажратиб териш ёмон аҳволда. Кўпчилик колхозларда этак етишмайди, хирмон жойлари ифлос. Шунинг учун ҳам районда ҳозиргача бир килограмм ҳам отбор сорт пахта топширилгани йўқ. Саройқўрғон қишлоқ советидаги «Ленинизм», Ленин, Оржоникидзе номли колхозларда терилган пахталар иккинчи сортга қабул қилинмоқда.

Д. ЭРГАШЕВ.

Ўртоқ Маматқул Жуманов 415 килограммдан пахта термоқда

Тошкент область, Пискент район, Дўнгқўрғон қишлоқ советидаги Жданов номли колхознинг теримчиси, Ватан уруши қатнашчиси ўртоқ Маматқул Жуманов бу йилги мавсумда 20 минг килограмм пахта териш мажбуриятини олган. У теримнинг биринчи кунидан бошлаб, ҳар куни 200 килограммдан ошириб пахта термоқда. Ўртоқ Жуманов 14 сентябрь куни 415 килограмм пахта терди.

Ўртоқ Жуманов Улуғ Ватан урушигача ҳар куни 600 килограммга етказиб пахта терган эди. У пахта яхши очилганда ҳар куни 500—600 килограммдан теришга тайёрланаётир.

М. ГАБИДУЛЛИН.

ҚАНОП ЎРИШ БОШЛАНДИ

Тошкент область Қуйичирчиқ ва Юқоричирчиқ районларидаги илғор колхозларнинг эрта экиб, яхши парвариш қилинган участкаларида каноп пишди ва уни ўриб, ҳосилини давлатга топшириш бошланди. Юқоричирчиқ районида 16 сентябрьгача 1227 гектар, Қуйичирчиқ районида 2398 гектар, шу жумладан 1285 гектар уруғлик участкасининг ҳосили ўрилди. Дастлабки натижалар канопдан ўтган йилга нисбатан юқори ҳосил етишганидан дарак беради.

Улуғ байрамгача мажбуриятимизни бажарамиз

Илғор пахтакорларнинг учинчи республика курултойида мен пахтачиликни ривожлантириш Сталинча программасини муддатидан илгари бажариш учун бу йил бригадамиздаги 42 гектар ердан 60 центнердан пахта бериш мажбуриятини олган эдим. Бу ва'дани бажариш учун колхозчиларимиз йил бўйи астойдил меҳнат қилдилар.

Биз, эрта баҳорда еримизни сифатли қилиб ҳайдадик, чигит экишдан тортиб ғўзани парвариш қилишдаги ҳамма ишлар агротехника қоидалари асосида ўз вақтида ўтказилди. Қатор ораларини олти марта кетмон блан чопиб, беш марта культивация қилдик. Ғўзанинг тобига қараб, қондириб суғордик. Икки марта минерал ўғит блан озиқлантирилди. Ўз вақтида чеканка қилдик. Бу тадбирлар пахтадан юқори ҳосил етиштиришга гаров бўлди. Ҳозир ҳар туп ғўзамизда 45—50 тадан кўсак санаш мумкин.

Ғўзанинг яхши парвариш қилиниши кўсакларнинг эрта пишиб, барвақт очилишига сабаб бўлди. Ғўза парваришини давом эттириш блан мўл ҳосилни ўз вақтида йиғиб-териб давлатга топширишга пухта тайёрлик кўрдик. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва ЎзК(б)П Марказий Комитетининг «1946 йилги пахта ҳосилини териш ва тайёрлаш тўғрисида» деб чиқарган қарорини бригада а'золари блан чуқур муҳокама қилдик. Пахта теримини тезлатадиган барча чоралар кўрилди ва керакли нарсалар олдиндан тайёрлаб қўйилди.

Теримчилар ўртасида ўнминг килограммчилар ҳаракати кундан-кун қизиб бормоқда. Мен ўтган йили ҳаммаси бўлиб 18 минг килограмм пахта терган эдим. Бу йилги мавсумда 20 минг килограмм пахта териш мажбуриятини олдим. Мендан ўрнак олган комсомол Гулнор, Роҳатхон, Тошхон ва Жамилахон каби чевар теримчилар ҳам 20 минг килограммдан пахта териш учун мусобақага қўшилдилар.

Теримнинг биринчи куни тушки овқатгача 145 килограмм пахта тердим. Роҳатхон, Тошхон, Жамилахонлар ҳам 60 —70 килограммдан пахта териб, кунлик нормаларини уч баравардан ошириб бажардилар. Теримнинг иккинчи ва ундан кейинги кунларида теримчиларимиз 100 килограммдан ошириб пахта тердилар.

Биз, теримнинг дастлабки кунида эришилган ютуқни мустаҳкамлаб, социалистик мусобақани тобора қизитамиз. Янги ҳосилни зўр уюшқоқлик блан териб давлатга топширамиз, Улуғ Октябрь социалистик революциясининг XXIX йиллиги кунига қадар давлатга гектаридан 60 эмас, балки 70 центнердан пахта бериб, олган мажбуриятимни ошиғи блан бажараман.

Ғанишер ЮНУСОВ.
Тошкент область Мирзачўл районидаги Молотов номли колхознинг бригада бошлиғи.

Москвадаги Сталин номли автомобиль заводи ходимларига „Шавкатли меҳнат учун“ медальлари топширилди

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Н. М. Шверник 14 сентябрьда Кремльда Москвадаги Сталин номли автомобиль заводининг ходимларидан бир гуруҳига «Шавкатли меҳнат учун» медальларини топширди. Улар заводда кўп йил мобайнида муваффақиятли ишлаганликлари учун мукофотланган эдилар. Мукофотлар усталардан В. Н. Абрамов ва К. И. Агановга, рандакаш Н. Е. Аксеновга, цех бошлиғининг ўринбосари С. П. Беловга, кесучи Ф. С. Бозовойга, старший мастер М. М. Бистровага, контрольчи О. П. Васильевага, старший технолог Н. И. Исеевга, ўт қаловчи Ф. П. Ковалёвга, диспетчер А. Р. Павлюковецга, модельчи М. Д. Сусловга, бош конструктор Б. Д. Строкановга, техника контроли бюросининг бошлиғи Н. Н. Ярославцевга ва бошқаларга топширилди. Мукофотланганларнинг кўпи заводда 25 йил ва ундан ортиқ ишлаб, заводнинг қандай вужудга келганлигини, унинг юксалишини ва ҳозирги замон автомобиль саноатининг жуда катта корхонасига айланганлигини яхши биладилар. Улар заводни шундай муваффақиятларга эриштириш учун ўз меҳнатлари, тажрибалари, билим ва ғайратларини сарф қилганлар.

Мукофотланганлар номидан чиқиб сўзлаган наладчик М. Я. Белова ва маҳсулот сотиш бўлимининг бошлиғи И. Н. Белихин мукофотлар учун қизғин ташаккур билдирдилар ва ҳукуматни ишонтириб айтдиларки, кекса ишчилар бешйиллик планда ўз заводлари зиммасига юклатилган топшириқларнинг ҳаммасини бажаришда унга ёрдам бериш учун бутун кучларини сарф қиладилар.

Ўртоқ Н. М. Шверник мукофотланганларни самимий табриклади ва уларга қарата қисқача нутқ сўзлади. Ўртоқ Шверник ўз нутқида Сталин номли заводнинг уруш давридаги хизматларини та'кидлаб ўтди. Завод ҳукумат топшириқларини бажарганлиги учун Давлат Мудофаа Комитетининг 40 мартадан ортиқ кўчма Қизил байроғини олди. Ўртоқ Шверник янги бешйиллик планнинг бутун автомобиль саноати олдига ва хусусан Сталин номли завод олдига қўйган катта вазифалари ҳақида қисқача сўзлаб берди ва бу вазифаларни бажариш учун автозавод коллективининг аҳиллик блан меҳнат қилиши талаб этилади, деди.

— Инженер-техник ходимлар ва юқори ихтисосли ишчилар, — деди ўртоқ Шверник, — ишлабчиқариш техникасини янада мукаммаллаштириш ва бунинг натижасида заводдаги барча ишчиларнинг пухта ишлашини та'минлашга доим ҳаракат қилмоқлари керак. Бу катта вазифадир. Кураш олиб бормай туриб, бу вазифани бажариб бўлмайди. Меҳнат унумини ошириш учун кадрлар техникани яхши билиб олишлари кераклигини жуда яхши биласиз. Уруш даврида саноатга келган янги ишчилар кекса тажрибали ишчиларнинг э'тиборига, ёрдам ва йўл-йўриқ кўрсатишларига муҳтождир. Заводга келган янги ишчилар самарали ишлашни истайдилар, аммо, истакнинг ўзигина кифоя эмас, ишлай билиш ҳам керак. Сизлар ўз билимингиз ва тажрибангиз блан уларнинг ихтисосини оширишга ёрдам беришингиз, уларни меҳнатни тўғри уюштиришга ўргатишингиз ва социалистик мусобақага чақиришингиз керак.

Социалистик қурилишнинг тинч даврида заводнинг ишлабчиқариш соҳасидаги жанговар an'аналарини сақлаб қолишингиз ва уруш даврида бўлганидек бундан кейин ҳам ишлабчиқариш планини тўла ва ошириб бажариш йўлидаги курашда Бутун Иттифоқ социалистик мусобақасида илғор завод бўлиб қолишингиз керак. Бу курашда ғоят актив иштирок қилишингизга ишонаман.

Ўртоқ Шверник сўзининг охирида мукофотланганларга сиҳат-саломатлик ва ишларида муваффақият тилади. (ТАСС).

ЎЗБЕКИСТОН 1950 ЙИЛДА

Келажакка бир назар ташлаб...

Орзу-ҳавас ҳамиша кишини ижод қилишга ундайди. Совет кишилари ишонч блан дадил орзу қила оладилар. Улар Ленин—Сталиннинг буюк ижодкор та'лимоти блан қуролланиб, социалистик жамият сари, коммунизм сари ғолибона қадамлар блан илгари бормоқдалар. Давримизнинг ажойиб ёрқин кунлари совет кишиларининг орзу-ҳавасларини янада тезроқ рўёбга чиқаришга руҳлантиради.

Серқуёш республикамизнинг келажагига бир назар ташлайлик. Тўртинчи Сталинча бешйилликнинг охири — 1950 йилда Ўзбекистонда нималар бўлишини бир кўз олдимизга келтириб кўрайлик. Тўртинчи бешйиллик планга кўра, Ўзбекистонни қайта қуриш йўлида қилинадиган ижодий ишларни бир тасаввур қилайлик-чи! Тўртинчи Сталинча бешйилликнинг сўнгги йили — 1950 йилнинг шонли якунларини салмоқлаб, унга баҳо берайликчи! Ана шунда бизнинг буюк мақсадлар сари олиб борувчи кучларимизни мустаҳкамлайдиган орзу-туйғуларимизнинг улуғворлиги бутун борлиғи блан намоён бўлади.

Шундай қилиб, 1950 йилда бўлажак Ўзбекистон кўз олдимизга келди.

Норин дар'ёсининг соҳилларида

Оппоқ қорли тоғларнинг чўққиларидан ҳайқириб оқиб тушаётган сув жарликлардаги қоя тошларга келиб урилади. Бу жарликлар тўлқинланиб оқучи Норин дар'ёсининг йўлини тўсганлар. Сув бешик-бешик бўлиб, тўлқин уриб оқади.

Бу шўх дар'ёнинг соҳилларида ҳозир ҳаёт жонлана бошлаган. Совет кишилари бўйсунмаган ана шу дар'ёни жиловлашга киришдилар. Бу ерда қудратли энергетика химия саноати маркази вужудга келтирилмоқда.

Бу иккинчи ўғит заводи пахта кони бўлмиш Фарғона водисининг ўзида барпо этилади. Бу ердаги қурилиш ишлари батамом қўлдан чиқарилганидан кейин янги комбинат ўзининг қуввати жиҳатидан Чирчиқдаги донги кетган азот-ўғит комбинати блан баравар бўлади.

Норин дар'ёсининг соҳилларида бинокорлик ишларининг кўлами жуда катта ва ҳилма-хил. Ўғит комбинати тўртта янги гидроэлектростанция тизмасини ишга туширишга замин туғдиради. Бу гидроэлектростанциялар янги барпо этиладиган баланд тўғоннинг орқасидаги канал ёқасида барпо этилади. Улар Норин дар'ёсининг йўлини тўсадилар.

Фарғона водиси—пахта кони

Энди қуёш юриши блан шарқдан ғарбга қараб юрамиз. Бепоён пахта далалари қулоч отиб ётади. Пахта далалари Фарғона водисининг бир бурчидан иккинчи бурчига чўзилиб кетган. Фарғонанинг пахтасини бутун дун'ё билади. Бундай ажойиб пахта дун'ёнинг бошқа биронта ҳам жойида топилмайди. Фарғона водиси совет ҳокимияти йилларида Ниль водисининг пахтачиликдаги азалдан эгаллаб келган биринчилигини тортиб олди.

Ғўзалар баланд шох отиб ўсган ва шиғил-шиғил кўсаклаган. Тажрибали донгдор пахтакорлар пахтачиликнинг саккиз йиллик Сталинча планига мувофиқ, 1953 йилда олиниши лозим бўлган ҳосилни ҳозирданоқ ола бошлайдилар. Улар пахта ҳосилини гектаридан ўрта ҳисоб блан 25 центнерга етказиб қўйдилар.

Ўзбекистонда пахта майдони 1950 йилда 1946 йилдагига қараганда 140 минг гектар кенгаяди. 1950 йилда 1945 йилдагига қараганда икки ярим марта ортиқ—2 миллион 139 минг тонна пахта териб олинади.

Пахта далаларига жуда кўплаб кучли машиналар келтирилган. Ерни ҳайдашдан тортиб, пахтани теришгача ҳамма ишларни машиналар бажаради. Ана, пахта терадиган комбайн ғўза қатор ораларидан юриб бораётир. Бу ажойиб машина 70 киши учун ишлайди.

Серқуёш республикамиз 1950 йилда пахтанинг сифати жиҳатидан дун'ёда энг олдинги ўринлардан бирини эгаллайди. 1950 йилда Ўзбекистоннинг пахтасидан кам деганда 7.900 минг центнер тола олинади. Ўзбекистон пахтакорларининг агрономия маданиятида эришган муваффақиятларини — пахтачиликни нечоғлик ривожлантирганликларини тасаввур қилиш учун бирқанча мисоллар келтирамиз.

Ўзбекистон 1950 йилда 1944 йилда бутун Хитойда йиғиб олинганга қараганда уч марта ортиғроқ пахта беради. Ҳолбуки, Хитой ўзининг 400 миллионли аҳолиси блан 2.550 минг центнер ҳосил олган; Ўзбекистон пахтачиликда донг чиқарган Мисрга қараганда 4 марта кўпроқ ҳосил беради, Мисрда 2.086 минг центнер ҳосил олинган эди. Республикамиз Ҳиндистонда олинадиган ҳосилдан 1 миллион центнер ортиқ ҳосил беради. Ҳиндистонда 1944 йилда 6.938 минг центнер ҳосил олинган эди.

Фарғона нефти

Биз Ўзбекистоннинг ғарб томонига қараб юрамиз. Пахта далалари орасида кутилмаган иншоотлар пайдо бўлади. Нефть вишкалари кўкка қараб қад кўтаради. Насосларнинг дасталари кечасию-кундузи ҳаракатда. Улар ер остидаги чуқур қатламлардан нефть чиқарадилар. Бу—Фарғона нефти.

Андижон ва Полвонтош нефть конлари ёнида янгидан-янги қудуқлар пайдо бўлмоқда. Андижон шаҳрига қувурлар орқали миллионларча кубометр ёнучи газ келиб туради.

Ўзбекистонда қазиб олинадиган нефтьнинг миқдори тўртинчи бешйилликда йил сайин ортиб боради. Ўзбекистон 1950 йилда 1 миллион 66 минг тонна «қора олтин» беради. Бу эса, 1944 йилда Германияда чиқазилган нефтьдан 100 минг тонна ортиқ ва бутун Ҳиндистонда чиқазилган нефтьдан эса икки ярим марта ортиқ бўлади.

Марғилон шойиси

Бундан бир неча 100 йил илгари ҳам қадимги Марғилон шаҳрининг кўчаларида тўқув дастгоҳларининг шовқуни эшитилар эди. Марғилоннинг моҳир косиблари тўқиб чиқарган шойи газмолларнинг та'рифи бутун Ўрта Осиёга ма'лум эди.

Марғилондаги шойи тўқучи косибларнинг довруғи совет ҳокимияти йилларида янада кўпроқ тарқалди. Марғилонда Совет Иттифоқида энг йирик ҳисобланган ипакчилик комбинати барпо этилди. Бу комбинатнинг цехларида пилла тортишдан тортиб, тўқишгача ва шойи газмолларни пардоз қилишгача бўлган ҳамма ишлар йўлга қўйилди.

Бу ипакчилик фабрикасининг корхоналари тобора ўсаётир. Марғилон бошқа корхоналар блан бир қаторда 1950 йилда 1940 йилга қараганда 3,5 марта кўпроқ — 14 миллион метр шойи газмол беради.

„Фарғона денгизи"

Моторли қайиқнинг ҳаракати блан ўйнашаётган тўлқин қуёш шу'лаларида жимиллайди. Соҳилдаги боғлар ва далаларнинг кўм-кўк дарахтлари узоқ-узоқлардан кўзга ташланади. Биз қайиқда «Фарғона денгизи»да сузиб борамиз.

600 квадрат километр жойда вужудга келадиган Қайраққум сув омбори Фарғона водисининг «денгизи»га айланади. Ҳаво илиқ кунларда қорли тоғлардан эриб тушиб, илгарилари узоқ Орол денгизига бориб қуйилиб ётган 5 миллиард кубометр сувни бу «омбор» ўзига йиғиб олади.

Уфқда кўриниб турган юқори босимли электр тармоғининг баланд сим ёғочлари тўғонга ва Қайраққум ёнидаги гидростанцияларга яқинлашиб қолганлигимиздан дарак беради. Қайраққум гидростанциясининг қуввати Фарҳод қоялари ёнидаги улуғвор гидростанциянинг қувватидан қолишмайди.

Қайиқ сувнинг оқишига қараб, 70 километр масофани тез босиб ўтади ва Фарҳод қояларига яқинлашади. Қайраққум «омбори»га йиғилган сув Фарҳод гидроэлектростанциясининг тўғони орқасидаги канал орқали Мирзачўл далаларига оқади.

Сув ҳаёт сўниб қақраб ётган бу поёнсиз чўлга жон ва қон беради. Мирзачўлнинг 450 минг гектарга яқин ери, шу жумладан унинг Ўзбекистонга қарашли қарийб ярмисини ташкил қилган қисми суғорилади. Бу ерлардан 300 минг гектари пахта майдонига айлантирилади, улар 750 минг тонна, я'ни революциядан аввал 1913 йилда бутун Россия қанча пахта берган бўлса, шунча миқдорда пахта беради.

Қайраққум ёнидаги қурилишлар ва Мирзачўлни суғориш ишлари тўртинчи бешйилликда бошлаб юборилади. «Фарғона денгизи»ни барпо этиш йўлидаги дастлабки бинокорлик ишларига тўртинчи бешйилликда киришилади.

Ўрта Осиёнинг „Днепро ГЭСи"

Ана, улуғ ватан уруши давридаги шиддатли йилларнинг қаҳрамон фарзанди. Бу улкан гидротехника иншоотини юз мингларча ўзбек колхозчилари ва ишчилари барпо этаётирлар.

Ўрта Осиёнинг «Днепро ГЭСи» — Фарҳод гидроэлектростанцияси бутун советлар Ўрта Осиёсининг энг йирик гидроэнергетика корхонасидир.

Фарҳод гидроэлектростанцияси ҳозирги замон илғор техника воситалари блан қуроллантирилган янги корхоналарни ишга туширади. Бекобод шаҳри металлурглар ва энергетиклар шаҳрига айланади. Биринчи Ўзбекистон металлургия заводи 1950 йилда 86 минг тонна биринчи нав'ли пўлат эритади.

Бу ерда электрометаллургия саноатининг алюминий заводи ва ферросплав заводлари каби янги корхоналарнинг муҳташам бинолари қад кўтаради. Сирдар'ёнинг электр қувватига айланган кучи алюминий хомаш'ёси ва темир рудалар эритади.

Оҳангарон водисида

Оҳангарон водиси кўп вақтлардан буён ўз бағрида бебаҳо дурригавҳар асраб келди. Бу ерда қалинлиги 30 метрли кўмир қатламлари бор. Улар бирнеча ўн метр чуқурликдагина, халос. Ўзбек халқи туганмас ғайрат блан ана шу бойликларни ҳам ўзлаштиришга киришди.

Янги шахталарнинг қудуқлари кўмир қатламларига қараб пастга тушиб кетган. Электр блан юрадиган кучли кўтариш машиналари кўмирни юқорига чиқаради. Аммо, 1950 йилда Оҳангаронда очиқ усул блан кўмир қазиб олиш асосий аҳамиятга эга бўлиб қолади. Оҳангарон дар'ёси бошқа изга оқизиб юборилади. У махсус канал бўйлаб оқади.

Ер бетидаги оғир тоғ жинслари кўтариб ташланади, кўмир қатламлари юзага чиқиб қолади. Бақувват экскаваторнинг чўмичи баланд кўтарилиб туради ва у қулоч отиб, бирнеча тонналаб кўмирни олади-да бошқа бир томонга бурилиб, уларни тўғри темирйўл вагонларига тўкади.

Оҳангарон кончилари 1950 йилда 1 миллион 130 минг тонна кўмир чиқазадилар.

Янги барпо этилган қурилишлар Оҳангарон водисининг хуснига-хусн бўлиб қўшилади. Олмалиқ даралари бинокорлик ишлари қизиб кетади. Бу ерда мис конлари ва мис эритиш комбинатининг қурилиши жадал сур'ат блан олиб борилади. Бу эса, тўртинчи бешйиллик тўғрисидаги Қонунда белгиланган энг муҳим қурилишларнинг биридир.

Чирчиқ гидроэлектростанциялар тизмаси

1926 йилда биринчи марта Бўзсув ёқасида кишилар пайдо бўлиб, улар бу ерда қизғин иш бошладилар. Улар Бўзсув гидростанциясининг тўнғич қуручилари эди. Тўртинчи Сталинча бешйилликнинг биринчи йилигача ўтган 20 йил ичида Бўзсувда 10 та гидроэлектростанция қурилди ва ишга туширилди.

Тўртинчи бешйилликнинг бошидаёқ Чирчиқдаги гидроэлектростанциялар тизмаси электр қуввати ишлаб чиқариш жиҳатидан бутун Совет Иттифоқида биринчи ўринни эгаллади. Гидростанцияларнинг сони ва битта каналдаги сувнинг қувватидан фойдаланиш даражаси жиҳатидан Чирчиқ гидростанциялар тизмаси бутун дун'ёда биринчи ўринни олади. Бундай тизма дун'ёдаги биронта ҳам мамлакатда йўқ.

Тўртинчи бешйилликда Ўзбекистонда янги барпо этилган тўнғич гидроэлектростанция Бўзсувдаги иккинчи Оққовоқ гидроэлектростанциясидир. Чирчиқ гидростанциялар тизмасига яна тўртта гидроэлектростанция — иккинчи Қуйибўзсув, учинчи Қуйибўзсув ва биринчи Бис Оққовоқ гидростанциялари қўшилади. Бешинчи станция — Шайхантаҳур гидроэлектростанцияси ҳам қурилади. Шундай қилиб, битта дар'ёда 15 та гидроэлектростанция барпо этилади.

Ўзбекистон сув кучидан фойдаланиш соҳасида гигант бир лаборатория бўлиб қолди. Асосан сувнинг қувватидан фойдаланиб, 1950 йилда Ўзбекистонда электр қуввати ишлабчиқариш 2.135 миллион киловатт-соатга етказилади — я'ни 1945 йилдагига қараганда икки марта кўпайтирилади. Бу эса 1924 йилда бутун Туркияда ишлаб чиқарилган электр қувватига қараганда 10 марта кўпроқдир.

Ўзбекистон пойтахти

Автомобиль асфальт йўлдан сувдек текис юриб бориб, тўрт аш'ёпали катта меҳмонхонанинг зинапоялари олдига келиб тўхтайди. Биз Ўзбекистон пойтахтидамиз. Шаҳар марказидаги театр майдонида қурилган янги меҳмонхона тўртинчи бешйилликда Тошкентда барпо этилган кўпгина қурилишларнинг биридир.

Аҳолиси бир миллионга етадиган шаҳарнинг кўчаларига чиқамиз. Катта академия театрининг янги биноси олдидаги чироқларнинг нуридан кўз қамашади. Фонтан ёнидаги майдондан ўтиб, ичкарига кирамиз. Ўзбекистоннинг энг яхши халқ усталари томонидан нақшлар блан безатилган жойлардан ўтиб, кенг томоша залига кирамиз. Бу ерга 1800 киши сиғади. Тепадаги қандил чироқлар ўчади ва саҳна чироқлари порлаб кетади. Ўзбекистонда тўртинчи бешйиллик қаҳрамонларининг фидокорона меҳнатини тасвирловчи постановка бошланади.

Тошкентда ёзги кечалар салқин бўлади. Пойтахт кўчаларидаги чироқлар узоқларга тизилиб кетган. Гилам-гилам бўлиб яшнаган гулзорлар баҳрингизни очади. Асфальт кўчалардан троллейбуслар ғир-ғир ўтиб туради.

Тошкентда саноат, коммунал ва маданий қурилишлар учун 100 миллионларча сўм маблағ харажат қилинади. Янги саноат корхоналари вужудга келтирилади.

Чаманзор шаҳар, олий ўқув юртлари шаҳри, машиналар қуручи шаҳар, мол етказиб беручи шаҳар, бутун советлар Ўрта Осиёсининг энг йирик шаҳри — Тошкент 1950 йилда ана шундай бўлади.

Кекса Самарқанд

Самарқандга кириб бора беришингизда бурунги замонлардагидек ҳозирда ҳам Амир темир яшаган даврда барпо этилган мақбараларнинг гунбазларига кўзингиз тушади. Машҳур Регистон деворларига ўйиб битилган лавҳаларнинг бўёқлари худди аввалгидек товланиб турибди. Тўртинчи бешйиллик даврида ўзбек халқи улуғвор тарихининг ажойиб моддий ёдгорликларини қайтадан тиклаш ва эҳтиётлик блан сақлаш учун озмунча маблағ харажат қилинмайди.

Бу қадимги ёдгорликлар кекса Самарқанднинг ҳаётида юз берган янгиликларни янада бўртдириб кўрсатишга хизмат қилади, халос. 1945 йилгача Самарқандда вужудга келтирилган саноат корхоналарининг сафига янгидан-янги заводлар ва фабрикалар қўшилади.

Самарқандда 10 га яқин олий ўқув юрти ишлаб турипти. Бу ерда Ўзбекистон интеллигентларининг ўчоғи бўлмиш Ўзбекистон давлат университети ҳам бор.

Бешйиллик ичида Самарқанд шаҳрида трамвай юра бошлайди.

Самарқанд яқинидаги Пастдарғам районни ўзининг токзорлари блан кўп замонлардан бери машҳурдир. Бу районнинг довруғи ҳозир бутун Ўзбекистонга тарқалди. Бу ерда иккита гидроэлектростанция ишга туширилади. Тўғоннинг ёнида катта ҳовуз вужудга келади. Ҳовузнинг атрофларида соя-салқин боғлар ва сайиргоҳлар пайдо бўлади. Самарқандлилар ана шу ерда дам оладилар.

Ғалла ва олтин

Самарқанд воҳаси ва Қарши чўлларидаги ғалла майдонларининг олтин бошоқлари денгиз каби чайқалиб туради. Тўртинчи бешйилликда Ўзбекистоннинг ғалла майдони яна ҳам кенгаяди. 1950 йилда 1.371 минг гектар ерга ғалла экила бошлайди. Сабзавот-полизчилик экинлари, қанд лавлаги майдонлари, бедапоялар, картошка полизлари кенгаймоқда. 1950 йилда Ўзбекистонда экин майдонларининг умумий миқдори 3.313 минг гектарни ташкил этади.

Самарқанд воҳасининг жанубидаги Зирабулоқ тоғлари бир-бири блан ёнма-ён бўлиб тизилиб кетган. Ўзбекистоннинг руда бойликлари, тилла хазиналари ана шу тоғларнинг бағрида яшириниб ётади. Бу ердан олтин чиқарилади. Зирабулоқ деган жойдан эса нодир вольфрам ма'данлари чиқарилади.

Қизилқум воҳаси ва чўлларида

Қизилқум воҳаси устидан учиб ўтаётган аэроплондан қўйларнинг кўп подаларини кўриш мумкин. Улар поёнсиз чўлларда гала-гала бўлиб юрадилар. Бу подалардан энг қимматли мўйна— қоракўл терилари олинади.

Ўзбекистон бутун Совет Иттифоқининг энг йирик қоракўлчилик районларидан ҳам биридир. Қоракўлчилик совхозлари учун юз мингларча гектар ер ажратиб берилади. 1950 йилда совхозлар янада давлатли бўладилар. Мустаҳкам молхоналар, электр қуввати берадиган ва чуқур артезиан қудуқларидан сув чиқарадиган шамолпарраклар, кўм-кўк дарахтзорлар орасига яширинган уйлар вужудга келади. Уларда совхоз ишчилари яшайдилар. Қоракўлчилик совхозлари қизил қум чўлларида жонланиб кетган ҳаёт воҳаларига айланадилар.

Қорақалпоқлар юрти

Қорақалпоқлар тўртинчи бешйиллик ичида пахтани қандай парвариш қилиш кераклигини ўз биродарлари Ўзбекистон пахтакорларидан яхшигина ўрганиб оладилар.

Қорақалпоғистон автоном республикасининг бошқа бойликларидан ҳам фойдаланила бошлайди. Қорақалпоқ халқи ўзининг саҳро ва даштларини зўр ғайрат блан ўзлаштира бошлади. Қўй подалари янада кўпаяди. 1950 йилга бориб, Ўзбекистонда қўй ва эчкиларнинг умумий сони 9.650 минг бошга етадиган бўлса, шуларнинг анчагина қисми ана шу Қорақалпоғистон яйловларида ўтлайди.

Орол денгизида ишлаётган моторли кемаларнинг овози узоқ-узоқлардан эшитилади. Орол денгизининг балиқ овлайдиган флотилияси жуда кўп янги моторлаштирилган кемалар ҳисобига мустаҳкамланади. 1950 йилда балиқ овлаш 22,5 минг тоннага етади.

Қарши чўлларидан Памир тоғларининг этакларигача

Ўзбекистоннинг жанубига қараб бурилламиз. Кенг Қарши чўлларини босиб ўтамиз. Ғалла пишган, унинг бошоқлари тўлаликдан эгилмоқда. Қарши чўли Ўзбекистоннинг ғалла конидир.

Жанубга яна ҳам ичкарироқ кириб борамиз. Жаҳон томи—Памир тоғларининг чўққилари кўринади. Буюк Амудар'ё ана шу тоғ ораликларидан бошланади. 1950 йилда Ўзбекистоннинг бу жанубий қисми фақат ўзининг токзорлари блангина эмас, балки бепоён ғалла майдонлари блан ҳам машҳур бўлади. Бойсун кўмири ва Сурхондар'ё нефти республиканинг саноат базасини мустаҳкамлашда ғоят катта роль ўйнай бошлайди.

Буюк Амудар'ё канали

Тўртинчи бешйилликнинг биринчи йили—1946 йилнинг ёзида махсус экспедиция аэропланга тушиб бўлажак Амудар'ё каналининг трассаси устидан учиб ўтди. Ирригатор инженерлар, геологлар ва агрономлар янги улуғвор гидротехника иншооти келажакда қандай бўлажагини ўргандилар. Экспедиция Қарши чўлларининг бепоён яйловлар, Бухоро воҳасини қуршаб олган қумликлар блан танишди.

1950 йилда аэропланга тушиб бу ерни томоша қилсак, тамомила бошқа манзара ҳосил бўлади. Энди бу ердаги илмий-текшириш ходимларининг ўрнини бинокорлар эгаллаганлар.

Қарши чўли ва Бухоро воҳаси бўйлаб шимол орқали Қизил қумгача чўзилиб кетган буюк Амудар'ё каналининг трассасида ишлар қизиб кетади.

Амудар'ё канали 500 километр масофага оқиб боради. дун'ёдаги энг катта ирригация иншоотларидан бири бўлади. Амудар'ёнинг канал орқали оқизиб юбориладиган суви 800 минг гектар ерга сув ва нур беради. Ўзбекистон пахта майдони икки ҳисса кенгаяди. Ана шу канал ёқасида барпо этиладиган янги гидроэлектростанция бирнеча минг киловатт қувват беради.

Шаҳарлар янада обод бўлади

Тўртинчи бешйилликда Наманган ва Термиз ҳам, Самарқанд ва Нукус ҳам хуллас, Ўзбекистоннинг ҳарбир шаҳри ўз коммунал хўжалигини жуда ривожлантиради. Шаҳар меҳнаткашлари учун янги маданият ва истироҳат боғлари очиб берилади ва стадионлар қурилади. Юз мингларча квадратметр ҳажмидаги кўчалар ва йўлкаларга асфальт етқизилади. Самарқандда трамвайлар қатнай бошлайди. Шаҳарлар орасидаги йўлларда автобуслар юрадиган бўлади.

Ўзбекистондаги 9 та шаҳарнинг водопроводи кенгайтирилади.

Ҳамма шаҳарларда уй-жой қурилиши кенг миқ'ёсда ривожланиб кетади. Тўртинчи бешйиллик ичида 900 минг квадрат метр ҳажмида уй-жой бинолари қурилиб, фойдаланишга топширилади.

Янги колхоз қишлоғи

Афғонистон блан чегарадош бўлган Сурхондар'ё областининг Памир тоғлари ораликларида совет археологлари ибтидоий жамиятда қояларга солинган суратларни қидириб топдилар. Шу ерга яқин бир жойда колхоз қишлоғи бор. Тоғлар орасида қолиб кетган бу қишлоқ энди электр асридан баҳраманд бўлиб яшамоқда.

Иш тамом бўлиб, кеч киради. Уйлар, клублар, мактаблар, колхоз правленияси, болалар боғчалари ва хўжалик биноларида бирин-кетин электр чироғлари порлаб кетади. Колхоз қишлоғи Сталинча бешйиллик даврида бриланига минг йиллик масофани босиб, илгари кетади.

Тўртинчи бешйилликда Ўзбекистоннинг колхоз қишлоқлари сидиргасига электрлаштирилади. Дар'ё ва суғориш каналларининг ёқаларида 1000 дан ортиқ кичик гидростанциялар барпо қилинади.

Мўлчилик ва фаровонлик

Фарғона водисининг энг чеқасидаги қишлоқлардан биридамиз. Ана шу қишлоқ марказининг ўртароғида универмаг очилади. Унинг ичига кирамиз.

Универмагнинг ичида кўп бўлимлар бор. Ҳархил идишлар. Газлама ва шойиларнинг ранг-баранг турлари исте'молчиларнинг кўзларини қамаштиради. Ҳар хил озиқ-овқат маҳсулотлари қоғозларга чиройли қилиб ўралган ва уларга номлари ёзилган қоғозлар ёпиштирилган. Тўртинчи бешйиллик саноат моллари ва озиқ-овқат маҳсулотлари мўл-кўл бўладиган бешйилликдир.

Тўртинчи бешйилликда Ўзбекистон корхоналарида кенг исте'мол моллари ишлабчиқариш кўпайиб боради. Урушнинг ҳамма оғирликлари ва маҳрумликларига мардлик блан чидаш берган совет кишилари йил сайин тобора кўпроқ кенг исте'мол моллари оладилар. Карточка бекор бўлган.

Ўзбекистонда 1950 йилда газлама ишлабчиқариш 160,9 миллион метрга етказилади, я'ни 1940 йилга қараганда 53 миллион метр ортиқ газлама чиқарилади. Пойафзал эса 1940 йилдагига қараганда 2 миллион 300 минг жуфт ортиқ я'ни 6 миллион 150 минг жуфт чиқарилади.

Ўсимлик ёғи ишлаб чиқариш 173 минг тоннага етказилади. Я'ни 1940 йилда ишлаб чиқарилган ўсимлик ёғининг тўртдан бир қисмидан кўпроқ, мол ёғи икки марта кўпроқ, гўшт уч марта, консервалар икки марта кўпроқ чиқарилади, қанд-шакар 1945 йилдагига қараганда уч ярим баравар кўпроқ, я'ни 55 минг тонна, пиво уч баравар кўпроқ, узум виноларн бир ярим баравар, кондитор моллари уч ярим барвар кўпроқ ишлаб чиқарилади.

Маданият чўққилари сари

Октябрь социалистик революциясидан илгари биронта ҳам олий ўқув юрти бўлмаган Ўзбекистон 1939 йилдаёқ 29 та олий ўқув юртларида ҳар хил мутахассис кадрлар тайёрлаган эди. Бу олий ўқув юртларида 17 минг студент ўқиган эди. Мингларча янги студентлар олий ўқув юртларига кирмоқдалар. 13 та янги олий ўқув юрти ташкил этилади. 1950 йилда уларнинг умумий сони 42 тага етади. Студентларнинг сони эса 32 минг кишидан ошиб кетади.

Ўзбек халқининг олий ма'лумот олишга интилиши нақадар кучайганлигини қуйидаги бир мисолдан ҳам яққол кўриш мумкин. Немис ирқининг устунлиги тўғрисида жар солган гитлерчилар Германиясида немис аҳолисининг мингдан бир қисмигина олий ўқув юртларида ўқир эди. Ўзбеклар, қорақалпоқлар, руслар ва Ўзбекистонда яшовчи бошқа миллатдаги аҳолининг ҳар бир минг кишисидан 1939 йилда 2 та, 1950 йилда эса 4 киши ўқийди.

Техникумлар, ўрта ва бошланғич мактаблар анча кўпаяди. Уларда 1.085 минг бола ва ўсмир ўқитилади.

Ўзбекистон фанлар академияси янги илмий-текшириш институтлари очади. Томошабинлар театр ва концерт залларида янгидан-янги музика ва драма асарларни тинглайдилар ва томоша қиладилар.

1950 йилда шундай бўлади!

Совет халқи ҳамма сталинча бешйилликларни муддатидан илгари бажарди. Тўртинчи Сталинча бешйиллик ҳам муддатидан илгари адо этилажагига асло шубҳа йўқ. Жонажон коммунистлар партияси ва севикли Сталинимизнинг бошорати блан олға қараб бораётган совет кишиларининг ижодий ташаббускорлиги ва ғайратчанлиги бунга жонли гувоҳдир.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутатлари — ўзбек халқининг вакиллари совет парламентида Ўзбекистоннинг тўртинчи бешйиллик планини муҳокама қилдилар ва тасдиқладилар. Бу улуғвор план тўртинчи сталинча бешйилликнинг шонли кунларида ўзбек халқининг кураш дастурламали бўлажак.

ПАРИЖ СУЛҲ КОНФЕРЕНЦИЯСИДА

КАРДЕЛЬ СЎЗИ

Шундан кейин Югославия делегациясининг бошлиғи Кардель сўзлади. Кардель бундай деди:

— Югославия делегацияси бу ерда кейинги кунлар давомида ўз талабларини батафсил асослаб берди. Биз ҳақиқий ма'лумотлардангина фойдаландик, бу ма'лумотларни рад этиш мумкин эмас. Югославия — Италия чегараси тўғрисидаги масала юзасидан Югославия ва Белоруссия таклифлари мунозара қилиниб бўлди. Му мунозаранинг охирида умуман мунозара давомида айтилган фикрлар тўғрисида бирор гап айтиш мумкин бўлса, тарих ва ҳаққоният юзасидан ҳам бирқанча умумий мулоҳазалар айтиш зарур.

Биринчидан, шуни айтиш керакки, ба'зи делегациялар сўнгги мажлислар давомида ҳам, ундан аввал ҳам Югославия халқларининг адолатли талабларини ёқлаб гапирдилар. Мен Югославия делегацияси номидан уларга қизғин ташаккур изҳор қиламан ва хусусан Белоруссия делегациясининг кўрсатган ташаббуси учун қизғин ташаккур билдираман. Иккинчи томондан, шуни айтиш керакки, ҳатто, таркибот қоидаларга доир майда масалалар ҳам конференция қатнашчиларининг э'тиборини жалб этиб, узоқ мунозараларга сабаб бўлгани ҳолда, вакилларнинг бирортаси ҳам биз келтирган далилларга қарши чиқмади. Югославия халқларининг ҳаётига доир масалалар, ўн мингларча кишиларнинг тақдирини ҳал этадиган масалалар кўп вакилларда андаккина бўлса ҳам э'тироз туғдирмади. Югославия ва Белоруссия таклифлари тўғрисида мунозаралар бўлган чоқда жим қолиш бу мунозаранинг энг ғалати бир шакли бўлди.

Ана шу сукунатни э'тиборга олганда, бу ерда делегациялардан бирортаси ҳам бизнинг таклифларимизга қарши эмас деб ўйлаш мумкин эди. Аммо, ҳақиқатда масала бундай эмас. Ба'зи делегацияларнинг жим қолиши уларнинг Югославия таклифларига қарши бўлганликларини кўрсатади. Мунозарадаги шундай методнинг ўз асоси ва ма'носи бор. Ба'зи кишилар ҳақиқий аҳволга қарамай, тўғри далиллар, адолат бўлишига, қўйилган талабнинг ҳаққоний ва адолатли талаб бўлишига қарамай, бирор нарсага эришмоқчи бўлганларида шундай методни ишлатадилар.

Бу ерда ҳаққоний равишда Югославияники бўлган территорияни ундан ажратиб олмоқчи бўладилар, бу урушда 1 миллион 700 минг кишидан ажраган халқнинг рад этиб бўлмайдиган ҳуқуқларини очиқдан-очиқ менсимаётирлар. Бу фактдир. Фашист агрессиясига қарши курашган мамлакатларнинг энг содиқ иттифоқчиси бўлган халқнинг бир қисмини кечаги агрессорнинг ҳукмронлигига топширмоқчи бўладилар. Бу, фактдир. Бу фактларни рад этиш мумкин эмас. Шунинг учун ҳам ба'зи вакиллар жим қолмоқдалар. Бу ҳол шу конференциянинг хатоси эканлигини тарих кўрсатиб беражак.

Иккинчидан, шуни айтиш керакки, Югославия делегацияси бир қарорга келишни енгиллаштириш учун қўлидан келган бутун чорани кўрди. Югославия делегацияси Югославия-Италия чегараси масаласида ҳам, Триестнинг ўзига доир масалада ҳам дастлабки талабларнинг бирқанчасидан воз кечди. Аммо, энг бошданоқ Югославия талабларига қарши бўлган ба'зи давлатлар бир қарорга келиш учун ҳаракат ҳам қилиб кўрмадилар. Бу давлатлар ўзаро келишиш учун битта ҳам таклифни илгари сурмадилар. Бу давлатларнинг делегациялари умуман, Югославия блан келишишни истамаётган бўлсалар керак. Кичик мамлакатларнинг манфаатларига э'тиборсиз қараш позициясида туриш буюк давлат учун унча қийин ва машаққатли эмас. Аммо, бу ҳол шундай буюк давлатнинг шуҳрат ва шарафини ҳам оширмайди. Инсоният тинчлик бўлишини кутмоқда, аммо, ўз истагини кичик давлатга бажартириш ва кичик давлатга қарши ўз кучини намойиш қилиб кўрсатиш йўли блан тинчликка эришиб бўлмайди. Бу, ҳозирги конференциянинг хатосидир.

Учинчидан, шуни айтиш керакки, Италия-Югославия чегарасининг жанжалли участкалари муҳокама қилинган чоқда кўрилган сирли жим-житлик Югославия делегациясининг тартибот қоидалари муҳокама қилинган вақтда нақадар ҳақли бўлганлигини кўрсатди. Югославия делегацияси ўша вақтда қабул қилинган тартибот қоидалари расмий овоз бериш воситасига, расмият юзасидангина қарор қабул қилиш воситасига айланиши эҳтимоли бор, деб хавфсираганлигини изҳор қилган эди. Бу восита ҳозир шу ерда қўлланилаётган бўлса керак. Аммо, расмият юзасидангина қабул қилинган қарорлар ҳақиқатда жиддий аҳамиятга эга бўлмайди. Бундай қарорлар блан ҳеч нарсага эришиш мумкин эмас, узоқ давом этадиган тинчлик асосларини яратиш мумкин эмас. Шак-шубҳасиз бўлган шу фактни э'тиборга олмаслик ҳам ҳозирги конференциянинг хатоси бўлади.

Югославия делегацияси конференциянинг Италия-Югославия чегараси масаласи юзасидан ўзини муваффақиятсизликка дучор қиладиган шундай қарорлар чиқаришидан аввал, ана шу уч ҳолатни та'кидлаб ўтиш зарур деб ҳисоблайди.

Ўзаро келишиб, қарор чиқариш йўлини топиш фурсати ҳали қўлдан бой берилмаган бўлса керак. Югославия делегацияси бу конференциянинг ҳамма вакилларини ўзаро келишиб қарор чиқариш йўлига ўтишга чақиради. Агар шундай келишиб қарор чиқарилмаса, у ҳолда кичик халқлар бундай конференциядан ўзгаларнинг хоҳишини бажартиришга ҳаракат қилишдан бошқа нимани кута оладилар? Муваффақиятсиз ўтадиган бундай конференция дун'ёда ма'навий жиҳатдан қандай та'сир қолдиради?

Югославия ўзгаларнинг хоҳишини бажартириш методини қабул қилолмайди. Югославия халқлари кичик халқлар бўлса ҳам ўз ҳуқуқларини ҳимоя қилишга одатланиб қолганлар.

Кардель сўзининг охирида Югославия делегациясининг баёноти протоколга ёзилсин деб илтимос қилди.

ҲАБАШИСТОН, ПОЛЬША ВА УКРАИНА ДЕЛЕГАЦИЯЛАРИ БЕЛОРУССИЯ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ТАКЛИФ ҚИЛГАН ЧЕГАРА ЧИЗИҒИНИ ҚУВВАТЛАДИЛАР

Ҳабашистон вакили Югославия территорияси Италия империалистлари доим ҳужум қилган бир майдон бўлиб келганлигини унутиш нотўғри бўлур эди, деди. У айтдики, Югославияни қонуний равишда ўзига мансуб бўлган ерларини Италияга беришга мажбур қилиш адолатсизлик бўлур эди. Ҳабашистон делегацияси Белоруссия делегацияси таклиф этган чегара чизиғини қувватлади.

Польша ва Украина вакиллари ҳам Белоруссия делегациясининг таклифини қувватладилар.

Шуниси қизиқки, Югославия ва Белоруссия делегацияларининг далилларига бу сафар ҳам ҳечким қарши чиқмади. Словен территорияларини Италияга топшириш тарафдорлари бўлган вакиллар бу масаланинг моҳияти юзасидан э'тироз билдириб гапирмадилар. Улар далиллари бўлмаганлигидан яна жим қолдилар, улар ўзаро тил бириктиришлари овозларнинг оддий кўпчилиги блан Югославиянинг адолатли талабларини қабул қилдирмаслик имконига эга бўламиз, деб умид боғлаган бўлсалар керак.

* * *

Бугунги мажлисда Бразилия делегациясининг вакили ҳам ўз таклифларини асослаш учун гапирди. Унинг келтирган далиллари жуда ҳам асоссиз бўлиб, ҳеч кимни ишонтирмади. Дарҳақиқат азалдан Словенияники бўлган ерларнинг қарийб ҳаммасини Италияга топшириш адолатли талаб эканлигини исбот қилиш мумкин эмас. Бразилия делегацияси «миллий мувозанат» деган сохта принципга асосланади. Француз делегацияси таклиф этган чегара чизиғининг ғарб томонида яшовчи итальянларнинг ма'лум бир қисмини Эркин Триест территорияси гражданлигига ўтказиш кўзда тутилганлиги учун, Бразилия делегацияси ана шу «қурбон» эвазига Каналь водиси ва Бенеш Словенциясидаги словен аҳолисини Италияга топшириш керак деб талаб қилади. Сўнгра, Бразилия делегацияси француз делегацияси таклиф этган чегара чизиғи Горицадаги икки ариқни, бир қабристонни ва бир санаторияни Югославия территориясида қолдирганлиги учунгина бутун Горицани темир йўл узели блан бирга Италияга топширишни талаб қилади. Бразилия делегацияси югославлар Горицани наридан айланиб ўтадиган янги темир йўл қурсинлар деб таклиф этади, ҳолбуки, инженерларнинг ҳисобига қараганда, бунинг учун 29 километр узунлигида тоннель қазиш керак. Бразилия делегациясининг бошқа таклифлари ҳам худди шу руҳда эди.

Бразилия вакилининг нутқидан кейин сўзга чиққан Югославия вакили Беблер айтдики, Югославия делегацияси Бразилия делегациясининг таклиф қилган чегара чизиғини рад этади. Польша вакили Виневич ҳам Бразилия делегациясининг таклифига қарши чиқди. Бразилия таклифини муҳокама қилиш шу блан тамом бўлди.

Жанубий Африка Иттифоқининг вакили ўз таклифларини ҳимоя қилиб гапиришдан воз кечганини айтганидан кейин, раис Италия-Югославия чегарасидаги жанжалли участкаларга доир тузатиш ва таклифларни қараб чиқиш тамом бўлди деб э'лон қилди. Комиссия эртага Эркин Триест территориясининг чегараларига доир таклифларни ўрганишга киришади.

РУМОНИЯНИНГ СТРАХОВАНИЯ ИШИНИ АЖНАБИЙ КОМПАНИЯЛАРГА БЎЙСУНДИРИШГА УРУНИШ

ПАРИЖ, 12 сентябрь (ТАСС махсус мухбиридан). Румония, Булғория, Венгрия ва Финляндияга доир иқтисодий масалаларни кўручи комиссия бугун Англия делегациясининг страхования ишига тааллуқли алоҳида бир бобни Румония блан тузиладиган сулҳ шартномаси лойиҳасига қўшимча қилиб киргизиш ҳақидаги таклифини муҳокама қила бошлади. Инглиз делегациясининг мураккаб формулаларини кўздан кечирганда, ажнабий компаниялар учун, хусусан инглиз компаниялари учун алоҳида имтиёзли шароит вужудга келтириш нияти борлигини билиш қийин эмас. Бундай имтиёзли шароит уларнинг Румониядаги страхования ишини амалда ўз қўлларига олишлари учун имкон берган бўлур эди.

Югославия, Чехословакия ва Совет Иттифоқи вакиллари инглиз делегациясининг таклифларига қарши чиқдилар. Улар ажнабий страхования компаниялари учун қандайдир алоҳида шароит вужудга келтириш учун ҳечқандай асос йўқ эканлигини та'кидладилар. Умуман Бирлашган миллатларга мансуб граждинларнинг Румониядаги манфаатлари ҳақида гапирганда, сулҳ шартномаси лойиҳасининг тегишли моддалари бу манфаатларни та'мин этади.

Югославия вакили бундай деди:

— Агрессия натижасида халқимизга етказилган ғоят кўп зарарни қисман ундириб олиш ҳақидаги ба'зи адолатли талабларимизни қабул қилиш ҳақида гап борган чоқда ба'зи делегациялар олижаноблик ва бошқа юксак принципларни баҳона қилиб, бу талабларимизга қарши чиқа бошлайдилар. Аммо, гап, ажнабий компанияларнинг хусусий манфаатлари тўғрисида борган чоқда, улар олижанобликни дарҳол унутиб қўядилар. Чехословакия вакили айтдики, инглиз делегациясининг таклифи қабул қилинадиган бўлса, бу ҳол мустақил миллатнинг қонунларига аралашиш учун зарарли бир уриниш бўлур эди.

Совет Иттифоқи вакили Геращенко айтдики, Париж Сулҳ конференциясида тайёрланаётган сулҳ шартномалари бир мамлакатга ёки ажнабий саноатчиларнинг бир гуруҳига ўзларининг савдо ишларини йўлга қўйиш ва яхшилаш учун имкон берадиган восита эмас. Инглиз вакили,— деди Геращенко, — страхования ишининг муҳим эканлигини айтди. Страхования иши ҳақиқатан ҳам катта аҳамиятга эгадир. Румония ҳукумати страхования ишини жуда яхши уддалай олар экан, Румониядаги страхования ишини нима учун Англиядаги Ллойд страхования жамиятига топшириш керак? Инглиз делегациясининг таклифи қабул қилинадиган бўлса, бу ҳол Румония ҳукуматининг страхования ишлари соҳасидаги суверен ҳуқуқларини ғоят чеклаб қўйган бўлур эди, Румония ҳукуматини ҳозирги вақтдаги мавжуд қонунларни ўзгартиришга мажбур қилган бўлур эди ва ажнабий компанияларнинг Румония экономикасидаги ана шу муҳим тармоқни ўз ихтиёрларига олишлари учун имкон берган бўлур эди.

Шу гаплардан кейин, инглиз вакили ўз таклифини бирмунча ўзгартиришга тайёр эканлигини айтди. Аммо, ажнабий страхования компаниялари учун алоҳида тартиб бўлишини талаб эта берди. Инглиз делегациясининг таклифини муҳокама қилиш комиссиянинг келгуси мажлисига қолдирилди.

ПАРИЖ, 12 сентябрь (ТАСС махсус мухбиридан). Бугун Италия блан тузиладиган Сулҳ шартномаси лойиҳасининг ҳарбий моддаларини муҳокама қилиш асосан тамом бўлди. Ҳарбий комиссияда бу моддаларни муҳокама қилган вақтда ба'зи мамлакатларнинг вакиллари Италиянинг Германия томонида туриб босқинчилик урушида қатнашганлиги учун жавобгарлигини камайтиришга урунганликлари кўринди. Буни сра тушуниб бўлмайди. Масалан, Жанубий Африка Иттифоқининг вакили, Италия ўз қўшниларининг «агрессияси хавфи остида» турибди деб да'во қилишгача бориб етди ва шу асосда Италиянинг ҳарбий кучларини кўпайтиришни талаб қилди.

Илгариги агрессорга бундай хайрихоҳлик блан қараш тескаричи итальян доираларида ҳамма жиноятларнинг кечирилиши мумкин деган умидни туғдирмай қолмайди.

Масалан, конференция қатнашчилари Италия вакили де-Гасперининг нутқини унутган эмаслар. Де-Гаспери ўз нутқида Италиянинг ма'навий ва моддий жавобгарлигига доир масалалар тўғрисида лом-мим демаган ва азалдан Югославияники бўлган ерларни босқинчиларча да'во қилган эди. Италиянинг бугун ҳарбий комиссия мажлисига чақирилган вакиллари ҳам худди шундай руҳда гапирдилар.

Итальян генерали Клавдий Трецциани, мен Италиянинг қуролланишини чеклашга сабаб бўлаётган «важларни тушуна олмайман», деди. Трецциани, «ҳимоясиз қолган Италия Ўрта денгиз миллатлари орасида доим ҳар қандай тартибсизликлар чиқиб туришига сабаб бўлур эди», деб да'во қилди.

Италия вакиллари итальян армиясининг сонини кўпайтириш, ҳарбий аэропланлар сонини кўпайтириш, шунингдек ҳарбий кемаларнинг ҳажмини ва сонини кўпайтиришни яна таклиф қилдилар.

Буюк Британия вакили Италия вакилларига, комиссия фашист ҳарбий ташкилотларида хизмат қилган унтер-офицерларни ва офицерларни итальян армияси хизматига қабул қилишни тақиқлаш тўғрисидаги таклифни ма'қуллади деб эслатиб ўтди ва Италия бу тўғрида қандай чораларни кўрди деб сўради.

Италия вакили бу совалга, бу тўғрида маршал Бадолио ҳам ба'зи бир чораларни кўрган эди, шу сабабдан биз бу моддани сулҳ шартномасига киритишни номувофиқ деб ҳисоблаймиз деган худмал жавобни қайтарди.

Ҳолбуки конференция доираларида, итальян флотида Италия денгиз штаби бошлиғи адмирал де-Куртен ҳимояси остида (Италиянинг флотга доир таклифлари бугун худди шу киши номидан тақдим этилган эди) илгариги фашист офицерлар кўплаб хизмат қилаётир, демоқдалар.

Ҳарбий комиссия мажлисида сўзга чиқиб, Италия ҳукуматининг милитаристик да'воларини тўғридан-тўғри ҳимоя қилган киши бўлмади. Италия ҳукумати сулҳ шартномаси лойиҳасида белгиланган чеклашларни камайтиришга, Италиянинг қуролланишини мумкин қадар кўпайтиришга урунмоқда. Лекин илгариги асосий душман мамлакатлардан бири бўлган мамлакат вакилларининг бундай ҳаракати, уларнинг қуролланишга интилиши бу тўғрида совет делегацияси бошлиғи В. М. Молотов айтган асосий масалани унутиш ёки уни менсимаслик қандай оқибатларга олиб келиши мумкинлигини яққол кўрсатади. В. М. Молотов, агрессорларни жазосиз қолдиришнинг адолатли сулҳ манфаатларига ҳеч қандай алоқаси йўқ, агрессорга жазо бермаслик ўз йиртқич империалистик мақсадларини кўзлаб янги агрессия тайёрлаётган кишиларгагина хизмат қилиши мумкин, деган эди.

ФИНЛЯНДИЯГА ДОИР СИЁСИЙ ВА ТЕРРИТОРИЯ МАСАЛАЛАРИНИ КЎРУЧИ КОМИССИЯДА

ПАРИЖ, 12 сентябрь (ТАСС махсус мухбиридан). Финляндияга доир сиёсий ва территория масалаларини кўручи комиссия бугун ҳуқуқ ва таҳрир комиссиясининг қарорини кўрди. Комиссия ўз қарорида Австралия делегациясининг Финляндия блан тузиладиган сулҳ шартномаси лойиҳасига киши ҳуқуқларини ҳимоя қилучи Европа суди тузиш тўғрисида модда қўшилсин деган таклифи рад этилсин деб тавсия қилади. Комиссиянинг бу тавсияномаси кўпчилик 9 овоз блан қабул қилинди, 2 киши—Австралия ва Янги Зеландия қарши овоз берди.

Овозга қўйиш олдидан Австралия вакили Ходсон ўз таклифини ҳимоя қилиш учун сўзга чиқиб, комиссияга та'на қилди, делегацияларнинг кўпчилиги Австралиянинг таклифига кўнгилдагидек қарамадилар деб нолиди. У таҳрир ва ҳуқуқ комиссиясининг қарорини нотўғри деб айтишдан ҳам тортинмади.

КУН ТАРТИБИДА — ТРИЕСТ МАСАЛАСИ

ПАРИЖ, 13 сентябрь (ТАСС махсус мухбиридан). Италияга доир сиёсий ва территория масалаларини кўручи комиссия бугун Эркин Триест Территорияси тўғрисидаги низомни муҳокама қилишга ва бу территориянинг чегарасига доир тузатишларни кўришга киришди.

Италия блан тузиладиган сулҳ шартномасининг ташқи ишлар министрлари Кенгаши томонидан тавсия қилинган лойиҳасида Эркин Триест Территориясига шартноманинг 16-нчи моддаси бағишланган. Бу моддада Эркин Территориянинг чегара чизиғи белгиланади ва бу территориянинг бутунлигини ҳамда мустақиллигини Бирлашган миллатлар ташкилотининг Хавфсизлик Кенгаши та'минлайди деб кўрсатилади. Шартнома лойиҳасида айтилишича, Эркин Триест Территориясининг губернаторини Югославия ва Италия блан маслаҳатлашиб, Хавфсизлик Кенгаши тайинлайди. Қонун чиқаручи ва ижро қилучи ҳокимият демократия асосларида, шу жумладан умумий сайлов ҳуқуқи асосида белгиланади. Аҳоли учун ҳамма асосий эркинликлар, жумладан дин, тил, матбуот, мактаблар эркинлиги ва ма'мурий вазифаларда ишлаш эркинлиги та'минланади.

Ташқи ишлар министрлари Кенгаши Эркин Триест Территориясининг низоми тўғрисида Сулҳ конференциясига таклифлар тақдим этиш учун алоҳида комитет тузди.Броқ, бу комитет якдиллик блан бир қарорга келолмади. Шу сабабдан, конференция қатнашчиларига СССР, Америка Қўшма Штатлари, Буюк Британия ва Франция делегациялари тайёрлаган тўрт хил низом лойиҳаси топширилди.

Европада мустаҳкам ва давомли тинчлик ўрнатиш учун Триест масаласининг қандай катта аҳамиятга эга эканлиги равшандир. Шу блан бирга Триест масаласи теварагида ма'лум кучларнинг олиб бораётган найранги ҳам аёндир.

СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИЯСИНИНГ САВОЛЛАРИ

Комиссиянинг бугунги мажлиси бошланиши блан совет делегациясининг бошлиғи Молотов изоҳот беришни сўраб, Америка Қўшма Штатлари делегациясига мурожаат қилди. Эркин Триест территориясининг низоми тўғрисида Америка Қўшма Штатлари делегацияси тақдим этган баёнотда бундай дейилади: Бирлашган миллатлар ташкилотининг Хавфсизлик Кенгаши Эркин Триест Территориясининг «бутунлигини ва мустақиллигини та'минлаш учун зарур воситаларга» эга бўлмоғи керак. Молотов Америка Қўшма Штатлари делегациясидан, Америка делегацияси тақдим этган низом лойиҳасида қандай «воситалар» ҳақида гап бораётганлигини тушунтириб беришни сўради.

Америка Қўшма Штатларининг сўзга чиққан вакили Дани бу масалани тушунтириб беролмади.

Шундан кейин ўртоқ Молотов иккинчи марта сўз олди. У берилган жавобнинг аниқ эмаслигини айтиб, масаланинг муҳим эканлигини уқдириб ўтди. Сўнгра Эркин Триест Территорияси тўғрисида Америка Қўшма Штатлари ва Буюк Британия делегациялари тақдим этган низом лойиҳаларидан парчалар ўқиб берди. Америка Қўшма Штатлари делегацияси тақдим этган лойиҳада бундай дейилади: «Эркин Триест Территориясининг ерига ва унга қарашли сувларга бирон давлатнинг ҳечқандай ҳарбий кучлари, денгиз кучлари киролмайди, унинг устидан ҳеч бир давлатнинг ҳаво кучлари учиб ўтолмайди». Британия лойиҳасида эса бундай дейилган: «Эркин Триест Территорияси доирасида ҳечқандай ҳарбий, денгиз ёки ҳаво кучлари бўлмайди, шунингдек ҳечқандай ҳарбий иншоотлар қурилмайди, ҳарбий қуроллар ўрнатилмайди ва тайёрланмайди, ҳарбий та'лим беришга мутлақо рухсат қилинмайди».

Шундай қилиб, Америка лойиҳасида айрим давлатларнинг қуролли кучлари ҳақида гапирилади, Британия лойиҳасида эса, умуман қуролли кучлар ҳақида гапирилади.

Молотов лойиҳалардаги ана шу тафовутни кўрсатиб, бу лойиҳаларда ҳақиқатан ҳам фарқ борми, ёки бу ерда жумла аниқ ифода қилинмаганми, хато ёзилганми, деб сўради. Молотов қўшимча қилиб, эҳтимол Америка лойиҳасида Ҳарбий Штаб Комитетининг фаолияти муносабати блан Бирлашган миллатлар ташкилотининг уставида айтилган қуролли кучлар кўзда тутилади, деб уқдириб ўтди.

Америка Қўшма Штатларининг вакили Дани бу саволга яна жавоб беролмади. У низом тўғрисида Америка ва Британия лойиҳаларидаги тафовутни инкор этишга урунди.

Ҳолбуки, Молотов берган саволлар Триест теварагида олиб борилаётган найрангни равшанлаштириб берди. Бу ерда гап шундан иборатки, ба'зи вакиллар Триест масаласи муносабати блан география, миллий, иқтисодий ва бошқа шу каби мавзу'ларда конференцияда узундан-узоқ нутқлар сўзлайдилар. Ҳақиқатда эса, бу масалада Триестнинг Болқон мамлакатлари остонасидаги ҳарбий денгиз базасига айлантирилиши катта қизиқиш туғдирмоқда.

Уолтер Липпманнинг бугун «Нью-Йорк геральд трибюн» деган Америка газетасида ва «Фигаро» деган француз газетасида ёзилган мақоласи бундай интилишларни ёрқин ифодалаб беради. Америка Қўшма Штатларидаги ўтакетган тажовузкор унсурларнинг фикрини жар қилучи Уолтер Липпман Триест масаласини ҳарқандай йўл блан бартараф қилишга ва Италия—Югославия чегарасига доир масалаларни умуман ҳал этишга қарши чиқади. Липпманнинг фикрича, ҳар икки масала нома'лум муддатга кечиктирилиши керак. Липпман бу таклифнинг ма'носини яширмайди: унинг айтишича, бу таклифни қабул қилиш Америка Қўшма Штатлари ва Англияга Триестда ўз қуролли кучларини сақлаш имкониятини беради. Бунинг устига, Америка журналистининг айтишича, башарти Триест ва Италия-Югославия чегараси юзасидан Сулҳ конференциясида битим тузилса, Америка Қўшма Штатларининг тажовузкор унсурлари Америка сенатида бу битимларни тасдиқ қилдирмаслик учун чора кўрадилар.

Уолтер Липпманнинг айтишича, таклиф қилинаётган бу сиёсатдан мақсад—«Ўрта денгизнинг шарқий қисмида кучлар мувозанатини тиклашдан иборатдир». Липпман Америка Қўшма Штатларини бу районда ва «Қора денгиз томонида» ўз тажовузини кучайтиришга сурбетларча очиқдан-очиқ чақиради. Америка Қўшма Штатлари «Қора денгиз районида» «Россиянинг ҳаёт марказига яқин келаолишлари мумкин. Липпман бу сиёсатни «пухта ўйланган таваккалчилик сиёсати» деб атайди. Броқ, Липпман таклиф этаётган сиёсатни умумий тинчлик манфаатлари блан аҳмақона ўйнаш сиёсати, янги уруш тайёрлаш сиёсати деб айтиш мумкин. Бу мутлақо равшандир.

Худди ана шу сиёсат назаридан, Америка ва Англиянинг ма'лум доиралари ҳозирги вақтда Триест теварагида олиб бораётган сиёсат назаридан қараганда, бугун Италияга доир сиёсий ва территория масалаларини кўручи комиссиянинг мажлисида Молотов берган саволлар мажлисда ҳозир бўлган кишиларни айниқса қизиқтирди.

ЧЕХОСЛОВАКИЯ ВАКИЛИНИНГ НУТҚИ

Сўнгра комиссиянинг мажлисида Чехословакия вакили сўзга чиқди. У уқдириб ўтдики, Чехословакия Адриатик денгизида тинч ва яхши ишлайдиган портга муҳтождир. Бундай порт фақат Триест бўлиши мумкин. Чехословакиянинг ва Марказий Европадаги бошқа давлатларнинг манфаатларини кўзда тутиб, бу портнинг муваффақият блан тараққий этиши та'мин қилиниши керак. Бу эса маҳаллий идорани аҳолининг истакларига мувофиқ қониқарли ҳал қилишни талаб этади.

Ҳозирги вақтда Триестда фашист унсурлар бош кўтариш имкониятига эга. Эркин Триест Территориясининг низоми бунга барҳам бериши керак. Эркин Триест Территориясининг низоми шу блан бирга Триестда шундай тартиб та'минланиши кераккки, унда чет давлатларнинг ҳукмронлиги ҳам, ҳатто халқаро ҳукмронлик ҳам бўлмасин. Конституцияни ва ўз турмуш усулини белгилашда ерли халқ ўзи иштирок қилмоғи керак. Низом аҳолига асосий демократик озодликларни та'минлаши лозим.

Триестнинг ҳаётини унинг орқасидаги жойларнинг ҳаёти блан боғлаш керак, деди Чехословакия вакили. Бу эса, Словениянинг яна ба'зи районларини Югославиядан ажратиб олиш ва уларни Эркин Триест Территориясига қўшиш деган сўз эмас. Йўқ, Триест ўзининг орқасидаги узоқ жойлар блан, Югославиянинг асосий районлари ва ҳатто Марказий Европа мамлакатлари блан чамбарчас боғлангандир.

Триестнинг ривожланиши учун Югославия блан таможна иттифоқи тузиш, бирлашган темирйўл ма'мурияти тузиш, губернатор белгилашда Югославиянинг та'сирини та'минлаш, Югославия ва Эркин Триест Территорияси гражданларига савдо-сотиқ ва бошқа ишларда ўзаро енгилликлар бериш жуда муҳим бўлур эди.

Чехословакия вакили ўз нутқининг охирида комиссия а'золарининг э'тиборини шунга жалб қилдики, Триестнинг ўз орқасидаги узоқ районлар блан алоқаси назарга олинмаса, Эркин Триест Территорияси тузиш тўғрисидаги ҳарқандай битим ҳам мустаҳкам битим бўлолмайди.

ФРАНЦИЯ ДЕЛЕГАЦИЯСИНИНГ ФИКРИ

Франция вакили Кув де Мюрвилль ўз нутқида уқдириб ўтдики, Эркин Территория чегараларини белгилаш учун низом ишлаб чиқиш — комиссия олдида турган энг муҳим ва мураккаб вазифаларнинг биридир.

Франция делегациясининг фикрича, Эркин Триест Территорияси низомини тузишда қуйидаги принциплар асос қилиб олинмоғи керак: 1) Триест ҳақиқатан ҳам автономли бўлиши керак; 2) Триест портидан фойдаланучи ҳамма давлатларнинг, қўшни давлатларнинггина эмас, балки Марказий Европа мамлакатларининг ҳам манфаатларини та'мин қилиш лозим; 3) Триестдаги итальян ва югослав халқининг тотув яшаши учун шароит туғдириш зарур.

Кув де Мюрвилльнинг фикрича, Эркин Триест Территорияси тўғрисида француз делегацияси тақдим этган низом лойиҳаси бу принципларни амалга оширишни та'минлайди.

АВСТРАЛИЯ ВАКИЛИНИНГ ХАВФСИЗЛИК КЕНГАШИГА ҚАРШИ ЧИҚИШИ

Австралия вакили Ходсон бугун Сулҳ конференцияси минбаридан бирлашган миллатлар ташкилотининг Хавфсизлик Кенгашига қарши чиқиш учун фойдаланди.

Ма'лумки, Ташқи ишлар министрлари кенгаши сулҳ шартномаси лойиҳасида Эркин Триест Территориясининг мустақиллигини ва бутунлигини та'минлаш, Эркин Территория низомини тасдиқлаш, Югославия ва Италия блан маслаҳатлашгандан кейин Эркин Триест Территорияси губернаторини тайинлаш, шунингдек губернатор томонидан ҳар йили топшириладиган докладларни кўриш Хавфсизлик Кенгашига топширилсин деб таклиф этади.

Австралия вакили Ташқи ишлар министрларининг ана шу таклифларига қарши чиқди. Ходсоннинг э'тироф қилишича, уни шу нарса ташвишга соладики, Хавфсизлик Кенгашида қарор қабул қилиш учун Кенгаш а'золарининг тамомила якдил бўлишлари талаб қилинади. Афтидан, Австралия вакили учун ба'зи давлатларни бошқа бир давлатларнинг фикрини қабул қилишга мажбур этадиган тартиб мувофиқ келса керак. Шу сабабдан у, Сулҳ конференцияси қандайдир бир янги халқаро орган тузсин, деб таклиф этди. Бу орган, аслда, Хавфсизлик Кенгашининг ҳуқуқларига эга бўлади, аммо, бу орган ўз қарорларини бир оғиздан қабул қилиш шарт эмас.

Бунда шуни эсга олиш керакки. Австралия бундай таклифни илгари ҳам бирнеча марта ўртага қўйган эди. У ўзига хос бир ўжарлик блан ҳарбир масала юзасидан етти а'зодан иборат халқаро назорат органи та'сис қилишни талаб этади. Бу орган Бирлашган Миллатлар устидан назорат қилиб туриши ва унга ўз қарорларини таклиф этиши, уларнинг ички ишларига аралашишдан ҳам тортиниб турмаслиги керак бўлади.

Австралия вакили, Хавфсизлик Кенгаши «бутун жаҳонда ўз обрўсини туширди» деб да'во қилди. Австралия вакилининг фикрича, Хавфсизлик Кенгашининг обрўси тушишига гўё Кенгашда чиқарилган қарорни амалга оширтирмай тақиқлаб қўйиш ҳуқуқи, бошқача қилиб айтганда, Кенгаш қабул қилган қарорларни Кенгашнинг доимий а'золари ўртасида мувофиқлаштириш принципи сабаб бўлган эмиш. Австралия вакили Хавфсизлик Кенгашининг мувофиқлаштирилган қарорлар чиқаришига тўсқинлик қилишга зўр бериб уринаётган ва кенгашни инглиз-саксон иттифоқи таклиф этган қарорларнигина қабул қилдиришга уринаётган а'золари Хавфсизлик Кенгашининг обрўсини тушираётганлиги тўғрисида индамади, албатта.

(ДАВОМИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА).

Париж Сулҳ Конференциясида

(БОШИ УЧИНЧИ БЕТДА).

БУЮК БРИТАНИЯ ВАКИЛИ ДЕМОКРАТИЯНИ ҚАНДАЙ ТУШИНАДИ?

Буюк Британия вакили ўз нутқида Эркин Триест Территорияси тўғрисида Британия делегацияси таклиф этган низом лойиҳасини асослаб берди. Бу лойиҳа блан танишган вақтда, унинг асосий хусусияти Триест аҳолисининг иродасини очиқдан-очиқ э'тиборга олмасликдан иборат эканлигини пайқаб олиш қийин эмас. Британия делегациясининг фикрича, Эркин Территорияда бутун ҳокимият губернатор қўлида бўлиши лозим. Губернатор Халқ Мажлиси олдида жавобгар бўлмайди, аслда, ўз ҳуқуқ ва ваколати бўйича Англия мустамлакаларидаги губернаторларни эслатади. Англия мустамлакаларидаги губернаторларнинг ўз ишларида ҳеч нарса блан чекланмаганликлари ва ўз билганларича ҳаракат қилганликлари ма'лумдир. Улар ўз-ўзини идора қилиш маҳаллий идоралари бўлган жойларда ҳам, бу идоралар блан сра ҳисоблашмайдилар.

Буюк Британия вакили ана шундай таклифни... демократия намунаси деб тақдим этишдек бема'ни вазифани ўз зиммасига олишги. У айтдики, Буюк Британия ҳукумати ҳокимиятни Халқ Мажлиси қўлига бериб қўйишни номувофиқ деб топади. У, «бизнинг олдимизда кучли ва холисона усул идора ўрнатиш йўли блан халқаро назоратни тўла-тўкис та'минлаш вазифаси турипти», деди.

Сўнгра Буюк Британия вакили, губернаторнинг қаттиқ қўллик блан ёлғиз ўзи идора қилишигина Эркин Триест Территорияси аҳолисининг граждан ҳуқуқларини ва озодлигини та'минлай олади, деб да'во қилди.

Британия тақдим этган низом лойиҳасига кўра, Қонун чиқарувчи Халқ Мажлисига фақат Эркин Триест Территорияси қонун чиқарувчи органи — Халқ Мажлиси қабул қилган қонунларни амалга оширмаган тақдирдагина губернатор устидан Хавфсизлик Кенгашига шикоят қилиш ҳуқуқи берилади. Британия вакили буни «халқнинг фикрини ва истагини ифода қилишга тўла имконият берадиган» тартиб деб атайди.

Британия вакили Совет ва Югославия делегацияларининг Триестда Югославиянинг қонуний иқтисодий ҳуқуқларини та'минлашга қаратилган таклифларига қаттиқ қарши чиқди. У, Югославия блан Эркин Триест Территорияси ўртасида иқтисодий бирлик ўрнатилишига э'тироз билдириб, шу блан Триестни тамомила ажратиб қўйишни ёқлади. Бундай аҳволнинг ҳалокатли оқибатларга келтириши турган гап.

Эркин Триест Территориясининг низоми тўғрисидаги мунозаралар эртага давом эттирилади.

БОСИБ ОЛИНГАН ЕРЛАРДАН ОЛИБ КЕЛИНГАН МОЛ-МУЛКЛАРНИ ҚАЙТАРИШ ТЎҒРИСИДА

ПАРИЖ, 13 сентябрь (ТАСС махсус мухбиридан). Италияга доир иқтисодий масалаларни кўрувчи комиссия кеча ва бугун сулҳ шартномаси лойиҳасининг босқинчилар талаб олиб кетган мол-мулкларни тўлаш ва қайтариб беришга доир бобини муҳокама қилди.

Сулҳ шартномаларининг лойиҳалари тузилаётган ҳозирги пайтда босқинчилар талаган мол-мулкларни қайтариш масалалари оккупация даврида таланган ҳамма мамлакатларда жиддий э'тиборни жалб қилмоқда, албатта. Ташқи ишлар министрлари тузган шартнома лойиҳаларида бу масалалар кенг ва ҳар тарафлама ишлаб чиқилган эди.

Жумладан, Италия блан тузиладиган сулҳ шартномаси лойиҳасида Италиянинг Бирлашган миллатлар ташкилотидаги мамлакатлардан ташиб олиб кетган мол-мулкларни қайтариб бериши кўзда тутилади. Бу нарса ҳозир Италияда бўлган ва зўрлик блан ёки биронта ўқ давлатининг мажбур қилиши блан Бирлашган миллатлар ташкилотидаги ҳарбир мамлакат территориясидан олиб кетилган ва таланган мол-мулкларга тааллуқлидир. Мазкур мол-мулкларнинг ҳозирги эгаси уларни қандай йўл блан олганлиги назарга олинмайди. Италия ҳукумати мазкур мол-мулкларни қайтариб бериш мажбуриятини ўз зиммасига олади. Италия ҳукумати Бирлашган миллатларга ўз ҳисобидан мазкур мол-мулкларини қидириш ва қайтариб бериш учун бутун имкониятни беради. Агар Италия табааси бўлган ва мазкур мол-мулкларни эгаллаган кишилар ҳозир бошқа бирон мамлакатда бўлса, Италия ҳукумати мазкур мол-мулкни тегишли мамлакатга қайтариб бериш учун чора кўради.

Талаб олиб кетилган мол-мулкларни қайтариб бериш тўғрисидаги бобда итальян фашист босқинчилар талаган Бирлашган миллатларнинг да'воларини қондириш юзасидан бошқа бирқанча чоралар ҳам кўзда тутилади.

Табиий, бу боб комиссияда қизғин ва узоқ муҳокама қилинди. Кечаги ва бугунги мажлисларда бирқанча тузатишлар ва қўшимчалар кўрилди. Масалан, Югославия делегациясининг таклифига биноан, сулҳ шартномаси лойиҳасига, олиб кетилган мол-мулклар мумкин қадар қисқа вақт ичида қайтариб берилсин, деган эслатишни киритишга қарор қилинди. Югославия вакилининг айтишича, Италияда то ҳозиргача Югославиянинг кемалари, неча ўнлаб паровози, кўп миқдорда вагонлари турипти. Италия ҳукумати бу мол-мулкларни қайтариб беришни ҳозиргача пайсалга солиб келмоқда.

Итальян фашистлари олиб кетган ёки нобуд қилган сан'ат асарларини, археология ва тарихий ёдгорликларни қайтариб бериш тўғрисида Греция вакили кўтарган масала кенг муҳокама қилинди. Греция вакили фақат Грецияга қарашли сан'ат асарларини қайтариб беришни талаб қилди. Белоруссия вакили бунга комиссия а'золарининг э'тиборини жалб қилиб айтдики, Белоруссия делегацияси Греция делегациясининг масалани бундай худбинларча қўйишига қўшилолмайди. Фақат Грециянинг сан'ат асарларигина эмас, балки таланган бошқа давлатларнинг асарлари ҳам қайтариб берилиши керак. Америка Қўшма Штатлари вакили бадиий асарларни қайтариш тўғрисидаги тузатишга қарши чиқди. Броқ, унинг э'тирозини ҳеч ким қувватламади.

Белоруссия ва Чехословакия вакиллари сан'ат асарлари нобуд қилинган тақдирда, нобуд қилинган бу сан'ат асарлари ўрнига тенг бўлган бошқа асарлар берилиши масаласини ўртага қўйдилар. Бирқанча вакиллар бу таклифни қувватладилар.

Бадиий асарларни қайтариб бериш масаласи юзасидан қарор чиқариш комиссиянинг яқинда бўладиган мажлисидан бирига қолдирилди.

Греция вакили сулҳ шартномаси лойиҳасига оккупация даврида босиб олинган грек мол-мулклари тўғрисида бўлган ҳарбир акт ёки шартномани бекор қилдиган алоҳида модда киритишни таклиф этди.

Совет вакили Вишинский Греция делегациясининг таклифида айтилган масала етарли даражада э'тиборли бўлган ҳужжатда ҳал этилганлигини айтди. Бирқанча давлатлар, шу жумладан СССР, Америка Қўшма Штатлари, Буюк Британия, Хитой ва Франция Миллий Комитети 1943 йил 5 январьда декларация э'лон қилган эдилар. Бу декларацияда фашист давлатлар босиб олган мамлакатларда ҳархил битимлар тузган ҳамма кишилар бу битимларнинг қонуний деб танилмаганлиги ҳақида огоҳлантирилдилар, бу битимлар таловчилик ва очиқдан-очиқ ўзбошимчаликни ниқоблаш учун хизмат қилар эдилар, бу битимлар кўпинча босқинчи ма'мурларнинг ва улар қўл остидаги вакилларнинг мажбур қилиши блан тузилар эди. 1943 йил 5 январьда чиқарилган декларацияга қўл қўйган ҳукуматлар, бундай битимлар расмий жиҳатдан қонуний шаклда бўлсалар ҳам, уларни нотўғри деб э'тироф қилганликларини айтдилар.

1943 йил 5 январьда чиқарилган декларация аслда таланчиликни ниқоблаган сохта битимларни кўзда тутади, аммо, оккупация вақтида тузилган ҳарбир битимни суриштирмай, ёппасига бекор қилмайди. Грециянинг умумий тарзда тузилган таклифи эса, 1943 йил 5 январьдаги декларациянинг асосий қоидаларини такрорлайди, халос. Бундан ташқари, бу хил масалалар шартнома лойиҳасининг 65-нчи моддасида кўзда тутилганлиги сабабли, совет делегацияси бу таклифни қабул қилиш учун ҳечқандай зарурият кўрмайди.

Югославия, Америка Қўшма Штатлари ва Буюк Британия вакиллари совет делегациясининг фикрини ёқладилар.

Совет делегациясининг далиллари Греция вакилини ўз таклифини қайтиб олишга мажбур этди.

Югославия делегацияси таланган мол-мулкларни қайтариш тўғрисидаги моддага иттифоқчи давлатларнинг босиб олинган кемаларини Италиянинг қайтариб бериши тўғрисида махсус параграф киритиш масаласини кўтарди. Бу кемалар нобуд қилинган ёки қайтариб бериш мумкин бўлмайдиган ҳолларда, Италия улар эвазига тенг ҳажмли кемалар бериши керак. Югославиянинг таклифига мувофиқ, Италия босиб олган ҳамма кемаларни зарар кўрган мамлакатларга уч йил муддат ичида қайтариб бериши лозим.

Югославия вакили ўз таклифини асослаб айтдики, Югославия аслда ўзининг деярлик ҳамма савдо флотини ва майда кемаларини йўқотди. Бу кемаларни итальян-босқинчилар олиб кетди. Ҳолбуки, бу флот Югославияга савдо-сотиқ ишларини олиб бориш учун восита бўлибгина хизмат қилмай, балки Адриатик денгизидаги жуда кўп ороллар блан алоқа боғлаш воситаси сифатида ҳам зарур эди. Югославия ихтиёрида кам миқдорда қолган майда кемалар ремонт қилишни талаб этади. Бу кемалар ороллар блан алоқа боғлашни та'минлай олмайди. Шу сабабдан Югославиянинг Адриатик денгизидаги ороллари неча ойлаб та'минотсиз туриб қолади. Натижада бу ороллардаги аҳоли ўртасида ўлучилар кўпаяди.

Югославия ўз маблағлари блан урушгача бўлган флотини тиклай олмайди, чунки у тегишли кемасозлик корхоналарига эга эмас. Ҳолбуки, Италия йирик кемасозлик корхоналарига эга. Шу сабабдан Италия Югославиядан босиб олган кемаларни тузатиб бериши мумкин эди. Бунинг учун Италия кемасозлик корхоналари уч йил мобайнида ўз кучларининг 8 процентини берсалар кифоядир. Шу сабабдан, сулҳ шартномаси лойиҳасига тегишли параграф киргизсак, адолатли ва тўғри бўлади,— деб Югославия вакили ўз сўзини тамомлади.

Комиссия Югославия делегацияси кўтарган масалани келгуси мажлислардан бирида кўришга, дастлаб Италия делегациясидан зарур ма'лумотларни талаб қилишга қарор берди.

* * *

Италияга доир иқтисодий масалаларни кўрувчи комиссиянинг бугунги мажлисида Австралия делегацияси комиссия ишини юзаки ўтказишга уринди. Австралия вакили нотиқларга сўзлаш учун бериладиган вақтни камайтиришни талаб қилди. Англия вакили комиссиянинг ишини тезлатиш учун тадбирлар тайёрлайдиган кичик комитет тузишни таклиф этди.

Совет делегацияси номидан Вишинский сўзга чиқиб, комиссиянинг ишини бундай юзаки ўтказишга қарши гапирди. У комиссияда кўрилиши лозим бўлган масалаларнинг муҳимлигини уқдириб ўтди. Ҳозирги шароитда нотиқларнинг вақтини юзаки қисқартириш ҳамда вақтни лимит блан чеклаш мумкин эмас. Вишинский кичик комитет тузиш тўғрисидаги таклифга тўхталиб, комиссиянинг бундан кейинги иш тартибини комиссия раиси ва унинг ўринбосари айрим делегациялар блан келишиб, муваффақият блан ишлаб чиқа олади, деб кўрсатди.

Вишинский нутқидан кейин Австралиянинг таклифи ўз-ўзидан тушиб қолди.

БУЮК БРИТАНИЯ ВАКИЛИ МАЖЛИСЛАРНИ ОШКОРА ОЛИБ БОРИШГА ЯНА ҚАРШИ ЧИҚМОҚДА

ПАРИЖ, 14 сентябрь (ТАСС махсус мухбиридан). Триест тўғрисидаги низомни кўрувчи кичик комитетнинг сўнгги икки мажлисида мажлисларни ошкора олиб бориш юзасидан бўлган мунозаралар конференциядаги журналистлар доираларини ниҳоятда қизиқтирди. Буюк Британия вакили Бенетт кичик комитетнинг мажлисларига матбуот вакиллари киргизилмасин деб қаттиқ талаб қилди.

Шу нарса ҳамманинг диққатини жалб қилмоқдаки, бу Буюк Британия делегациясининг биринчи уриниши эмас. Буюк Британия делегацияси Сулҳ конференцияси олдида турган муҳим ва жиддий масалаларни муҳокама қилиш ошкора бўлмасин деб бундан илгари ҳам бирнеча марта чиққан эди. Буюк Британия вакили репарациялар кичик комитетида шунга ўхшаш талабларни қўйган эди. Шундай қилиб, биз бу ерда Сулҳ конференцияси олдида турган энг муҳим масалалар кўрилган вақтда кичик комиссиянинг ишини ошкора олиб боришга уюшқоқлик блан қаршилик қилинаётганлигини кўрамиз.

Буюк Британия делегациясининг айтишича, у кичик комитетларнинг амалий ишини матбуотда ёритишга э'тироз қилади, чунки бу ишга халақит берар эмиш. Лекин бундай таклифларнинг ҳақиқий сирини тушиниб олиш қийин эмас. Бундай усул одатда манфаатдор мамлакат ўз йўлини ҳимоя қилиш учун етарли далилларга эга бўлмаган ва комиссия ҳамда кичик комиссиялардаги бошқа а'золарга та'сир қилиш ёрдами блан ўз фикрини ўтказишга урингап ҳолларда қўлланилади. Бу ҳаммага ма'лумдир.

(ДАВОМИ КЕЛГУСИ СОНДА).

ШАҲАР ТЕМАСИДА

ЁМОН ЙЎЛЛАР ВА ИШ ЁҚМАС РАҲБАРЛАР ҲАҚИДА

Зар қадрини заргар билар, чилангар нени билар? Умид блан дарахт кўкартирган боғбон, унинг мевасини кутади. Борди-ю бирор ана шу дарахтни қуритишга уринса, боғбоннинг юраги ачийди, албатта. Йўл қадрини йўловчи — туякаш, отлиқ, аравакаш ва шоферлар билади. Катта йўл ўртасида кўндаланг бўлиб ётган тошни кўрган шофер атайин машинасини тўхтатиб, уни четга олиб ташлаган, кўчага тошиб ётган ариқ сувини бўғиб қўйиш учун аравасини тўхтатиб, ишга киришган аравакашларни кўплаб учратганимиз бор. Нимасини айтасиз, ҳатто тор кўчаларда юрувчи пиёдалар ҳам йўлнинг текислиги, кўприкларнинг бутунлигини истайди.

Гап, Самарқанд, Қашқадарё областьлари, Бухоро, Каттақўрғон шаҳарлари, Янгийўл, Мирзачўлни республикамизнинг пойтахти блан боғловчи катта йўл ва ундаги Бўржар кўприги устида, қаровсизлик орқасида ёмон аҳволга тушиб қолган кўчалар ҳақида бораётир.

Бўржар кўприги 3 ой мобайнида тузатилмай ётди. Транспорт қатнови ниҳоят оғирлашиб қолди. Аҳвол шунгача бориб етдики, (шу йил 5 сентябрьда) пойафзал фабрикасининг ошхонасидан чиққан ёнғинни ўчириш учун келган ўт ўчириш командасининг машинаси кўприкдан тезгина ўтолмади, натижада ёнғин борган сари авж олди. Сталин район коммунал хўжалиги бўлимидаги ўртоқларнинг ана шундагина кўзлари очилиб, кўприкни ремонт қилишга киришдилар.

Кўприккина эмас, Олмазор кўчасининг Комсомол кўлидан кўприккача бўлган қисми ҳам тамом ишдан чиққан. Ҳар куни деярлик минглаб машина, аравалар қатнаб турувчи бу кўчанинг тошлари ўйнаб, йўлкалари бузилиб ётади. Ёзда тўпиққача чанг босиб, қишда тизза бўйи лой кечиб юришга тўғри келмоқда.

Бўржар кўпригини қўриқловчи ўртоқ Немих икки ярим йилдан бери шу ерда ишлайди. У, серқатнов бу кўчанинг аҳамиятини яхши тушингани ҳолда, унинг қадрига ҳам етади.

— Мен,—деди Немих,—кўчанинг аҳволини кўриб, жуда ташвишланаман, транспортларнинг қатновда қийинчилик кўраётганига ачинаман. Аммо, шу кўчадан ҳар куни хизматга қатновчи район йўл бўлимининг бошлиғи ўртоқ Данилов бу аҳволга парво ҳам қилмайди.

Ўртоқ Немих ҳақли гапиради. Йўлларни тартибга солиш Даниловнинггина эмас, район коммунал хўжалиги бўлимининг ҳам, райижрокомнинг ҳам эсига келмайди.

Шу катта йўлнинг Фрунзе районн территориясидаги давоми (Театральная кўчаси) ундан ҳам баттар. Кўчанинг Киров номли парккача бўлган қисми бутунлай бузилиб кетган. Сўнгги йилларда ремонт қилинмагани сабабли, деярлик ҳар 10 қадамда чуқурликлар учрайди. Кўчанинг педагогика институти жойлашган чорраҳасида саратонда қуримайдиган ботқоқлик, неча йиллан бери текисланмаган тепалик ва эски иморатларнинг деворлари машина, от-араваларнинг қатновини қийинлаштиради. Бунда ботқоқ бўлиб ётган ҳовузга машина ва араваларнинг тиқилиб қолиши сингари ҳоллар тез-тез рўй бериб туради.

Фрунзе район ташкилотлари икки ярим километр узунлигидаги Малобешоғоч кўчасини тартибга солишни ўтган йили мўлжаллаган эдилар. Броқ бу иш адо этилмай қолди. 1946 йилда кўчани ремонт қилиш учун 36 минг сўм маблағ ажратилди. Шундай бўлишига қарамай, кўча ремонти ҳамон бошланмаган. Аҳвол ана шундай қола берса, кузги ёмғурлар бошланиши бланоқ бу кўчада транспорт қатнови тўхтаб қолиши турган гап.

Биз Тошкент шаҳрининг дарвозаси ҳисобланган катта ва муҳим хўжалик аҳамиятига эга бўлган кўчалар ҳақида гапирдик. Аммо, Сталин ва Фрунзе районларида бузилиб ётган, йўлкалар қилинмаган ва қишнинг дастлабки кунларидаёқ қатнов қийинлашиб қоладиган бошқа кўчаларни ҳам кўплаб учратиш мумкин.

Серқатнов кўчаларнинг бундай аҳволга тушиб қолишига сабаб нима? Бунга асосий сабаб шуки, район коммунал хўжалиги бўлимлари ва район ижрокомининг раҳбарлари бу иш блан ортиқча шуғулланмай қўйганлар. Афтидан улар йўловчилардек йўлнинг қадрига етмайдилар. Бунинг учун қуйидаги мисолни кўрсатиш мумкин.

Шу йилнинг иккинчи квартал бошларида Фрунзе район партия комитети блан район ижроия комитетининг биргаликда ўтказган мажлисида йўл қурилиши ва ремонт масаласи муҳокама қилинди. Мажлисда йўллар ремонтини тезлатиб юбориш мақсадида район раҳбарлари иш участкаларига беркитилдилар. Афсуски, бу топшириқлар қоғоздагина қолиб кетди.

Дастлаб шуни айтиш керакки, райижроком раиси ўртоқ Абдураҳмонова ўзи яшаб турган ва ўзи беркитилган Театральная кўчасида ҳалигача ишни бошлаб юбормаган. Худди шу кўчада турувчи район йўл бўлимининг мудири ўртоқ Зиборов ҳам бевосита шуғулланмоғи лозим бўлган ишдан ўзини четга тортди.

Райижроком раисининг ўринбосари ўртоқ Зимсков беркитилган кўчада ҳам ремонтга киришилмаган. Районда 1946 йилда йўл ишлари учун ажратилган 195 минг сўмнинг ярмидан кўпи сарфланган бўлишига қарамай, кўзга кўринарли иш қилинган эмас.

Кўриниб турибдики, район раҳбарларининг ўзлари ободончиликнинг муҳим тадбирларини амалга оширишда ишёқмаслик қилганлар, мас'улият сезмаганлар.

Сталин ва Фрунзе районлари пойтахтимизнинг йирик саноат корхоналари, олий ўқув юртлари, ишчилар шаҳарчалари жойлашган районлардандир. Шундай бўлгач бу жой обод ва маданий районларга айланиши керак. Ундаги саноат корхоналари ўз маҳсулотлари блан пойтахтнигина эмас, балки республикамизнинг барча шаҳарларини та'минлайди. Бу эса катта, серқатнов кўчаларда тўла тартиб ўрнатилишини, кўприкларнинг мустаҳкам бўлишини талаб этади.

Аммо, Фрунзе район ижроия комитети (раиси ўртоқ Абдураҳмонова) ва район коммунал хўжалиги бўлими (мудири ўртоқ Хўжаев), шунингдек Сталин район ижроия комитети (раиси ўртоқ Абдуллаев) ҳамда район коммунал хўжалиги бўлими (мудири ўртоқ Қодиров) аҳолининг ободончилик соҳасидаги бу ҳақли талабларига муносиб иш кўрмаётирлар. Шаҳар ижроия комитетининг ободончилик бўлими бу аҳволни кўра била туриб, муросасозлик қилиб келмоқда.

Раҳмат ФАЙЗИЙ.
Р. АБДУЛХАЙ.

АРГЕНТИНАДАГИ СОВЕТ ЭЛЧИСИ ИШОНЧ ЁРЛИҚЛАРИНИ ТОПШИРДИ

БУЭНОС-АЙРЕС, 13 сентябрь (ТАСС). Совет Иттифоқининг фавқулодда ва мухтор элчиси М. Г. Сергеев кеча Аргентина республикасининг президенти генерал Хуан Доминиго Перонга ўз ишонч ёрлиқларини топширди.

БУЭНОС-АЙРЕС, 12 сентябрь (ТАСС). Кечқурун чиқадиган газеталар Аргентинадаги совет элчисининг ўз ишонч ёрлиқларини топширгани тўғрисидаги хабарга катта э'тибор бермоқдалар. Газеталарнинг ёзишича, кучли ёмғур қуйиб турганига қарамай, Совет Иттифоқининг вакиллари ўтадиган кўчаларда пойтахтнинг кўп аҳолиси тўпланди ва улар Совет Иттифоқини ҳамда СССР блан Аргентина ўртасида муносабат ўрнатилишини қизғин табрикладилар.

«Ла критика» газетасининг ёзишича, президент саройи олдида икки минг киши тўпланган. Тўпланганлар орасидан Совет Иттифоқини табриклаб айтилган сўзлар эшитилиб турар эди.

СЕНАТОР ПЕППЕРНИНГ АЙТГАНЛАРИ

НЬЮ-ЙОРК, 13 сентябрь (ТАСС). «Нью-Йорк таймс» газетасининг мухбири Мильвокидан хабар беради: Демократ сенатор Пеппер (Флорида штатидан) Ишлаб чиқариш касаба союзларига кирган электрчилар касаба союзининг миллий қурултойида нутқ сўзлаб, бундай деди: «Агар биз Рузвельт сиёсатига қайтмасак, борган сари янги урушга яқинлашажакмиз... Агар Рузвельт тирик бўлганда эди, Россия блан муносабатимиз анча яхши бўлар эди. Лекин ҳозирги вақтда ташқи сиёсат масалаларида демократлар партиясининг либерал унсурлари блан маслаҳатлашмайдилар».

«Дейли уоркер» газетасининг хабарига қараганда, Пеппер америкаликларни «Ғарбий Европа империализмини гарантия қилувчи» бир воситага айлантиришга қарши норозилик билдирган, шунингдек Англиянинг Совет Иттифоқини Ўрта денгизгача чиқаришга ва унинг Дарданелни мудофаа қилишда иштирок этишига қарши қаратилган сиёсатини қоралаган. Пеппер яқинда Америка авианосининг Грецияга юборилишини ҳам қоралаган.

Пеппер бундай деган: «Биз тахтдан туширилган қиролни Грецияда яна тахтга чиқаришга ҳаракат қилмоқдамиз. Биз Хитойни иккинчи Испанияга айлантираётирмиз».

ИСФОҲОНДА ҲУКУМАТГА ҚАРШИ ФИТНА ФОШ ҚИЛИНДИ

ТЕҲРОН, 11 сентябрь (ТАСС). «Иттелоат» газетасининг мухбири Исфоҳондан хабар беради: Абул Қосим хон Бахтиёрийнинг ёрдами блан Муртазо Қулихон Самсам қамоққа олинди. Муртазо Қулихон фитна фош қилиниб, ўғилларидан Жаҳоншохон блан Амир Раҳмон қамоққа олинганлигини эшитгач, тоққа қочиб кетган эди. Муртазо Қулихон ҳукуматга қарши қўзғолон кўтаришга ва ҳукумат қисмларини қуролсизлантиришга тайёрланган эди. Хабарда айтилишича, Муртазо Қулихон ҳукуматнинг ва Музаффар Фирузнинг хушёрлиги натижасида қамоққа олинган. Қамоққа олинганлар Теҳронга жўнатилган. Бахтиёрия вилоятини идора қилишни Қавомссалтана Абул Қосим хон Бахтиёрийга топширган.

«Иттелоат» газетаси Абул Қосим хон Бахтиёрийнинг Қавомссалтанага юборган телеграммини босиб чиқарди. Бу телеграммада бахтиёр қабилалари номидан Қавомссалтана ҳукуматига садоқат изҳор қилинади ва ажнабийлар тарафдори ҳамда Эронни бўлиш тарафдори бўлган кишиларга қарши курашга тайёр эканлиги билдирилади.

Газета Носирхон Қашқайнинг Исфоҳонга келган биродари Муҳаммад Ҳусайннинг телеграммини э'лон қилди. Бу телеграммада Қашқай қабилаларининг ёвуз ниятлари тўғрисида сўнгги вақтда тарқатилаётган хабарлар рад этилади. Муҳаммад Ҳусайн Қавомссалтана ўзи ва биродарлари, шунингдек умуман Қашқай қабилалари мамлакатга хоинлик қилиш ниятида эмаслигини ёки Қавомссалтана ҳукуматига қарши бирон ҳаракат қилиш ниятида эмаслигини ва Қавомссалтана ҳукуматининг ҳамма буйруқларини бажаришга тайёр эканлигини билдиради.

БУЛҒОРИЯ ХАЛҚ РЕСПУБЛИКАСИ ДЕБ Э'ЛОН ҚИЛИНДИ

СОФИЯ, 15 сентябрь (ТАСС). Булғория радиоси билдиради: бугун Булғория Халқ Мажлиси булғор халқининг бундан бир ҳафта аввал ўтказилган референдумда (умумий овозга қўйишда) якдиллик блан изҳор қилган хоҳишига мувофиқ, Булғорияни Халқ республикаси деб расмий суратда э'лон қилди. Халқ Мажлисининг тантанали йиғилишида Булғория регентлари, ҳукумат а'золари, Иттифоқ контроль комиссияси раисининг ўринбосари генерал-полковник Бирюзов, дипломатия корпусининг а'золари, булғор ва чет эл матбуотининг вакиллари ва бошқалар ҳозир бўлдилар.

Булғория Халқ республикаси деб э'лон қилинишидан аввал Булғория олий суди саккизинчи сентябрьда Булғорияда мамлакатдаги давлат тузуми тўғрисида ўтказилган референдумнинг тўғри ўтказилганлигини тасдиқлади.

БИРЛАШГАН МИЛЛАТЛАР БОШ АССАМБЛЕЯСИ КЕЧИКТИРИЛАДИ

ПАРИЖ, 14 сентябрь (ТАСС). Нью-Йоркдан олинган ма'лумотларга кўра, Бирлашган миллатлар составига кирадиган 37 мамлакат, Бош Ассамблеясининг навбатдаги сессиясини 23 октябрьгача кечиктириш тўғрисидаги таклифни қувватлаган. Шундай қилиб, Бирлашган миллатлар ташкилотига кирган мамлакатларнинг кўпчилиги сессияни кечиктириш тўғрисидаги таклифни ёқлади.

ЎРТА ДЕНГИЗ РАЙОНИДА АМЕРИКА ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИНИНГ ЖОЙЛАРИНИ ЎЗГАРТИРИШ ҲАҚИДА ИТАЛИЯ ГАЗЕТАСИНИНГ ЁЗГАНЛАРИ

РИМ, 15 сентябрь (ТАСС). «Мессаджеро» газетаси билдиради: генерал Эйзенхауэр Германияга бориб келганидан кейин, Юлия ўлкасининг инглиз-америка қўшинлари оккупация қилган «А» доирасига ҳам боради.

Эйзенхауэрнинг 20 сентябрьларда Триестга келиши кутилади. Газетанинг билдиришига қараганда, Эйзенхауэрнинг келиши муносабати блан Ўрта денгиз районида ва жумладан Юлия ўлкасида Америка кучларини жойлаштиришда муҳим ўзгаришлар бўлади. Бу райондаги Америка қуролли кучларининг бош штаби Казертадан Горицага кўчирилади ва шундан кейин ўн учинчи корпуснинг қўмондонлиги блан қўшилади. Ўн учинчи корпус янги «европа қўмондонлиги»га бўйсунади. Бундан ташқари, Юлия ўлкасидаги Америка қисмларининг шахсий состави сараланган қисмлар блан ўзгартирилади. Бу қисмлардаги аскарларнинг 90 проценти Европадаги ва Тинч океандаги урушда қатнашган кишилардан иборат бўлади.

БИЛДИРИШЛАР

Шу йил 17 сентябрь кеч соат 8—30 минутда Партия мактабининг лекция залида (Карл Маркс кўчаси, № 32) докладчилар ва шаҳар пропагандистлари учун ўзбек тилида «УзССР халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик плани тўғрисида қонун» деган мавзу'да раҳбарлик доклад бўлади.

Докладчи — ЎзК(б)П Тошкент шаҳар комитети пропаганда ва агитация бўлимининг мудири ўртоқ Х. Салоҳиддинов.

* * *

Шу йил 17 сентябрь кеч соат 8—30 минутда ЎзК(б)П Тошкент шаҳар комитетининг мажлислар залида докладчилар ва шаҳар пропагандистлари учун «УзССР халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик плани тўғрисида қонун» деган мавзу'да раҳбарлик доклад бўлади.

Докладчи иқтисодий фанлар кандидати ўртоқ Д. Д. Эрлих.

Мас'ул муҳаррир
С. РАЖАБОВ.

ТЕАТРЛАРДА:

ҲАМЗА ТЕАТРИДА — 17 сентябрьда Бой ила хизматчи, 18 сентябрьда Олеко Дундич.

ЎзОПЕРА ТЕАТРИДА («Свердлов» театри биносида) — 17 сентябрьда Гуландом.

МУҚИМИЙ ТЕАТРИДА (Пушкин номли боғ, ёзги театр) — 17 сентябрьда Нурхон.

ЁЗГИ КИНОТЕАТРЛАРДА:

«РОТ-ФРОНТ» — Жўрғай қалқони; «НАВОИЙ» — Етти далил, 18 сентябрьдан рангдор фильм Биринчи Май; «9-НЧИ МАЙ»—Руслан ва Людмила; «ОКТЯБРЬ» — Зигмунд Колосовский; «ВАТАН» — Тўрт юрак; СОБИР РАҲИМОВ НОМЛИ КИНОТЕАТР — Қасам; «ХЕВА» — Дубровский; «ИСКРА» — Руслан ва Людмила; «УДАРНИК» — Гумаштанинг синглиси; «ТЕЛЬМАН» — Хотин-халач; «ПОБЕДА» — Сильва; «ВЕСНА» — Кўк тоғ.

ҚИШКИ КИНОТЕАТРЛАРДА:

«ИСКРА» — кундуз ва кечқурун иккала залда Руслан ва Людмила; «ПОБЕДА» — кечқурун Олтин сўқмоқ, 18 сентябрьдан Истило; «ҚИЗИЛ ОКТЯБРЬ» — кундуз ва кечқурун Безовта хўжалик.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИ
балет ансамблида ишлаш учун ерли миллат
ҚИЗЛАРИ ҚАБУЛ ҚИЛАДИ.
Цирк конторасига эрталаб соат 9 дан кеч 5 гача мурожаат қилинсин.

СССР Савдо министрлигининг «ОПТПРОМТОРГ» ПРОМКОМБИНАТИГА
цехларда ва уйда ишлаш учун: кийим тикувчилар, кашта тикувчилар, кўрпа тикувчилар, тикув ва ўйинчоқ цехларига шогирдлар
КЕРАК
Эрталаб соат 8 дан кундуз 4 гача мурожаат қилинсин.
Адрес: Қашқарский переулок, 39-нчи уй.

Тошкент шаҳар, Киров район, 20 бўлим халқ суди билдирадики, Жўраеванинг Эшназаровдан ажралиш ҳақидаги аризаси судда кўриш учун қабул қилинди.

Тошкент шаҳар, Октябрь район, 14 бўлим халқ суди билдирадики, М. Созтованинг Қ. Абдураҳимовдан ажралиш ҳақидаги аризаси судда кўриш учун қабул қилинди.

Тошкент шаҳар «Правда Востока» ва «Қизил Ўзбекистон» босмахонаси. Тиражи 64,5 минг. № 77. Р.04849.